

Yliopistot 2004

Vuosikertomus

Opetusministeriön julkaisuja 2005:12

Yliopistot 2004

Vuosikertomus

Opetusministeriön julkaisuja 2005:12

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö
Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto /
Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen
PL 29, 00023 Valtioneuvosto

<http://www.minedu.fi>
<http://www.minedu.fi/julkaisut/koulutus/index.fi>

Toimittajat: Iiris Patosalmi ja Tomi Halonen
Ulkoasu: Osmo Leppälä / Station Mir Oy
Painotyö: Yliopistopaino, Helsinki, 2005
Jakelu: Opetusministeriö

ISBN: 952-442-896-2
ISBN: 952-442-897-0 (PDF)
ISSN: 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja 2005:12

Yliopistot

Helsingin yliopisto
Joensuun yliopisto
Jyväskylän yliopisto
Kuopion yliopisto
Lapin yliopisto
Oulun yliopisto
Tampereen yliopisto
Turun yliopisto
Vaasan yliopisto
Åbo Akademi
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Tampereen teknillinen yliopisto
Teknillinen korkeakoulu
Helsingin kauppakorkeakoulu
Svenska handelshögskolan
Turun kauppakorkeakoulu
Kuvataideakatemia
Sibelius-Akatemia
Taideteollinen korkeakoulu
Teatterikorkeakoulu

Sisältö

Yliopistolaitos vuonna 2004	6
Tavoitteet	8
Yliopistojen laatu ja laadunvarmistus	11
Opiskelijavalinnat ja peruskoulutus	14
Opiskelijavalintoja kehitettiin	14
Tutkintouudistus eteni	15
Virtuaaliopetusta vahvistettiin	16
Tutkintojen määrä kasvoi	16
Tieteellinen jatkokoulutus	17
Tutkijakoulutusta kehitettiin	17
Tohtorintutkintojen määrä kasvoi	18
Tutkimus	19
Tutkimusrahoitus kehittyi myönteisesti	19
Tutkimusjärjestelmää arvioitiin	20
Kansainvälistä yhteistyötä vahvistettiin	21
Avoin yliopisto-opetus ja täydennyskoulutus	22
Ohjausjärjestelmä ja rakenteellinen kehittäminen	23
Lainsäädäntöä uudistettiin	23
Tutkimuksen ja opetuksen perusedellytyksiä vahvistettiin	23
Täydentävä rahoitus pysyi ennallaan	24
Toimintaedellytyksiä parannettiin uusien tilojen myötä	25
Koulutustarjontaa monipuolistettiin	25
Kansainvälinen ja eurooppalainen yhteistyö	26
Kansainvälistä kilpailukykyä vahvistettiin	26
Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä lisääntyi	27
Yhteiskunnallinen palvelutehtävä ja alueellinen kehittäminen	28
Työllistyminen	28
Tilastot	29
Yhteystietoja	36

Vuosi 2004

Vuosi 2004 oli Suomen yliopistoissa suurten muutosten ja toiminnan uudelleen arvioinnin ja kehittämisen vuosi. Yliopistoissa oli samanaikaisesti menossa monia, yliopistojen toimintaan syvällisesti vaikuttavia uudistusprosesseja. Näiden uudistusten tavoitteena on kehittää yliopistojen laatua, vaikuttavuutta ja toiminnan sisältöjä vastaamaan paremmin muuttuvia tarpeita ja korkeimman opetuksen ja tutkimuksen haasteita.

Kesällä 2004 vahvistettiin yliopistolain muutos, jossa päätettiin kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen siirtymisestä, yliopistojen tehtävistä kattamaan myös vuorovaikutuksen muun yhteiskunnan kanssa ja tutkimustulosten hyödyntämisen, paremmista mahdollisuuksista kansainvälistymiseen sekä ylimmän johdon rakenteesta. Samoin kesällä 2004 vahvistettiin korkeakoululaitoksen kehittämistä annetun lain jatkaminen, joka takaa yliopistolaitoksen toimintamäärärahojen kasvamisen vähintään 20 miljoonaa euroa vuosittain palkankorotusten kustannusvaikutusten lisäksi. Tämä antoi mahdollisuudet yliopistojen vakaalle kehitykselle tulossopimuskauden 2004–2006 aikana.

Valtion tiede- ja teknologianeuvoston toimesta toteutettiin vuoden 2004 aikana Suomen julkisen tutkimusjärjestelmän arviointi. Yliopistojen kannalta sen keskeisenä osana oli selvitysmies Jorma Rantasen työ ”Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkimuksen rakenneselvitys”. Sen ehdotuksia on tarkoitus toteuttaa yliopistolaitoksen ohjauksessa ja kehittämisessä lähivuosina.

Bolognan prosessia toimeenpantiin Suomessa mm. yliopistolain muutoksen avulla, joka merkitsee kaksiportaisen tutkintorakenteen käyttöönottoa elokuussa 2005, kaikkien koulutusohjelmien uudelleen suunnittelua ja yliopistolaitoksen kansainvälistymisen edellytysten parantamista. Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen muodostamisessa korostetaan laadun merkitystä. Tähän liittyen EU:n komissio esitti loppuvuodesta 2004 ehdotuksen eurooppalaisen yhteistyön tehostamiseksi korkeakoulujen laadunvarmistuksessa. Samanaikaisesti Suomessa kaikissa yliopistoissa kehitettiin omia laadunvarmistuksen menettelytapoja ja siten valmistauduttiin kehittämään laadun osoittamista kansainvälisessä yhteistyössä tarvittavalla tavalla.

Kansainvälinen yhteistyö eteni yliopistoissa selvästi vuoden 2004 aikana. Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kasvoi noin 6 % edellisestä vuodesta. Myös opiskelijavaihto kasvoi, niin että Suomeen saapui opiskelemaan 4 341 yliopisto-opiskelijaa ja 4 279 suomalaista yliopisto-opiskelijaa osallistui vaihtoon ulkomailla. Suomen yliopistot ovat siis kansainvälisessä yhteistyössä houkuttelevia opiskelupaikkoja, kun Suomeen saapui vaihtoon enemmän kuin täältä lähti. Englanninkielistä opetustarjontaa lisättiin edelleen.

Yliopistojen tulosohjausta toteutettiin uudistetun tulosohjausjärjestelmän ja siihen sisältyvän rahoitusmallin avulla. Perusrahoituksen muodostumisen uutena kriteerinä otettiin nyt mukaan mm. yhteiskunnallinen palvelutehtävä. Yliopistoille annettua kirjallista palautetta kehitettiin edelleen. Palautteessa otettiin kantaa yliopistojen strategiseen kehitystyöhön, laadunvarmistuksen ja arvioinnin tulosten hyödyntämiseen, kansainvälistymi-

seen, tutkimukseen ja tutkijankoulutukseen. Koulutuksen kehittämisessä annettiin palautetta mm. uuteen tutkintorakenteeseen valmistumisesta ja opintojen kehittämisestä, opiskelijavalinnoista ja elinikäisen oppimisen toteutuksesta. Lisäksi palautteessa otettiin kantaa yhteiskunnallisiin tehtäviin, tilinpäätöksen ja muiden tuloksellisuusraporttien laatuun ja kustannuslaskennan kehittyneisyyteen. Tulosohjausta on kehitetty uusien tilinpäätöstä ja tulosohjausta koskevien valtionhallinnon kehittämistavoitteiden mukaisesti.

Yliopistoissa suoritettiin vuonna 2004 yhteensä 12 588 ylempää korkeakoulututkintoa ja 1 399 tohtoritutkintoa, mikä on enemmän kuin milloinkaan aikaisemmin. Tohtoritutkintojen tutkintotavoitteet uudelle tulossopimuskaudelle saavutettiin jo ensimmäisenä vuotena varsin hyvin. Se on tulosta tutkijakoulutuksen tehostumisesta, yliopistotutkimuksen kasvusta ja yliopistojen panostamisesta oman tutkijakoulutuksen laatuun. Ylempien korkeakoulututkintojen toteuma oli 90 % tavoitteesta. On syytä odottaa tulossopimuskauden seuraavina vuosina tutkintojen määrän edelleen lisääntyvän. Opinto-ohjauksen tehostaminen, opintoprosessien kehittäminen ja henkilökohtaisten opintosuunnitelmien käyttöönotto tukevat opintojen laadun kehittämistä ja opintojen entistä parempaa loppuunsaattamista.

Suomen yliopistolaitoksen kehittämisessä on keskeisellä sijalla ollut yliopistojen vaikuttavuuden parantaminen, yliopistojen laadun varmistaminen, opiskeluprosessien toimivuuden takaaminen sekä yliopistojen toimintaedellytysten turvaaminen. Vuoden 2004 aikana korostui monella tavalla yliopistojen merkitys koko suomalaisen yhteiskunnan ja ihmisten hyvinvoinnin ja kehityksen tekijänä. Suomalaisen yliopistolaitoksen aseman säilyttäminen ja sen edelleen vahvistaminen on mahdollista näkyvissä olevien voimavarojen lisääntymisen sekä meneillään olevan ja suunnitellun yliopistojen sisäisen kehityksen kautta.

Helsingissä 17. päivänä maaliskuuta 2005

Markku Mattila
Opetusministeriö
Yliopistoyksikön johtaja

Yliopistolaitos vuonna 2004

Yliopistot

monitieteisiä yliopistoja 10
muuta tiedeyliopistoja 6
taideyliopistoja 4

Opiskelijat

uusia opiskelijoita 20 500
uusia opiskelijoita suhteessa ikäluokkaan 31,5 %
perustutkinto-opiskelijoita 149 200
jatko-opiskelijoita 22 100
opiskelijoita yhteensä 174 300

Tutkinnot

alempia korkeakoulututkintoja 2 700
ylempiä korkeakoulututkintoja 12 600
lisensiaatin tutkintoja 560
tohtorin tutkintoja 1 400

Henkilökunta

opetushenkilökuntaa budjettivaroin 7 940
opetushenkilökuntaa ulkopuolisin varoin 620
tutkimushenkilökuntaa budjettivaroin 1 180
tutkimushenkilökuntaa ulkopuolisin varoin 5 110
tutkijakoulujen tutkijaopiskelijoita budjettivaroin 1 030
tutkijakoulujen tutkijaopiskelijoita ulkopuolisin varoin 540
muuta henkilökuntaa budjettivaroin 9 410
muuta henkilökuntaa ulkopuolisin varoin 4 690

Rahoitus

budjettirahoitus ja rakentamisinvestoinnit 1 235 milj. euroa
täydentävä rahoitus 690 milj. euroa
budjettirahoituksen osuus BKT:stä 0,82 %

Rahoituspäätökset:

Suomen Akatemian rahoitus yliopistoille 144 milj. euroa
Teknologian kehittämiskeskuksen (Tekes)
rahoitus yliopistoille 91 milj. euroa

Tilat

tilat (1 000 hyötyneliömetriä) 2 070

Avoin yliopisto-opetus

opiskelijoita 82 300

Täydennyskoulutus

opiskelijoita 87 600

Tunnuslukuja vuonna 2004*

uusia opiskelijoita opettajaa kohden 2,6
opiskelijoita opettajaa kohden 22
ylempiä korkeakoulututkintoja opettajaa kohden 1,6
tohtorintutkintoja professoria kohden 0,6
budjettirahoitteiset menot (ilman tilakustannuksia)
opiskelijaa kohden 5 615 euroa

*Suhteutettuna budjettivaroin palkattuihin

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavia tunnuslukuja

Työllistyminen ja/tai jatko-opintoihin sijoittuminen
(kolmen edeltävän vuoden aikana suoritetut tutkinnot):

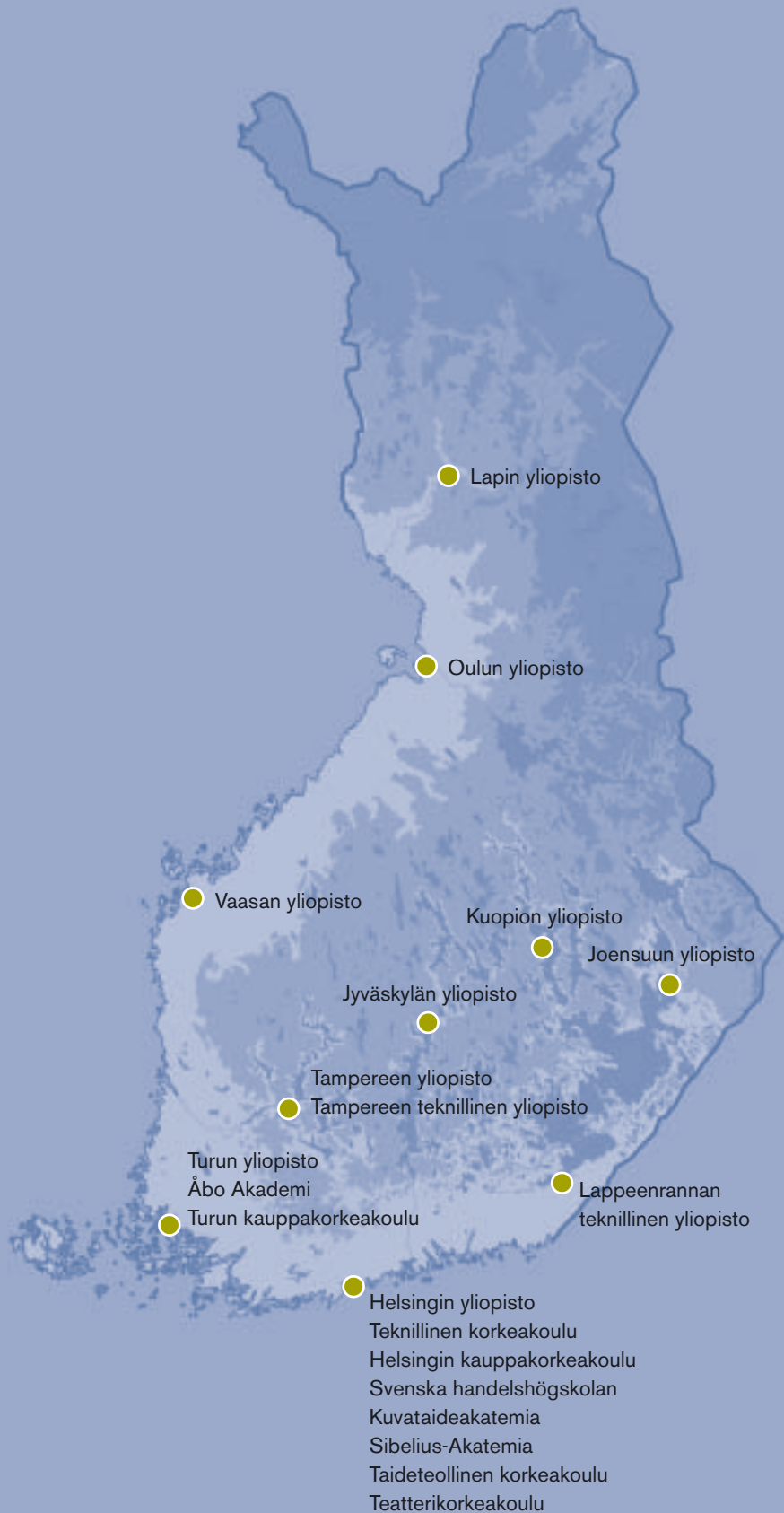
- 92,4 % ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista (2002) (edellisenä vuonna 92,8 %)
- 91,9 % tohtorin tutkinnon suorittaneista (2002) (edellisenä vuonna 91,8 %)

Opintoihin sijoittuminen:

- keskimäärin 32 % (2003) uusista opiskelijoista oli samana vuonna ylioppilastutkinnon suorittaneita (edellisenä vuonna 32,5 %)

Yliopistokoulutuksen keskeyttäminen:

- alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa suorittavista (2003) 5 % keskeytti kokonaan opintonsa yliopistossa
- alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa suorittavista (2003) 4,8 % keskeytti kokonaan opintonsa yliopistossa eikä sijoitu muualle koulutusjärjestelmään

Tavoitteet

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2003-2008 painopisteet:

- koulutuksen perusturvan toteutumisen varmistaminen
- koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen
- koulutusjärjestelmän tehokkuuden parantaminen
- koulutuksen läpäisyn tehostaminen
- koulutuksen ja työelämän vuorovaikutuksen lisääminen
- lasten ja nuorten tukeminen
- aikuisten koulutusmahdollisuuksien edistäminen
- tutkimustoiminnan vahvistaminen
- opetuksen ja oppimisympäristöjen kehittäminen
- kansainvälisen yhteistyön edistäminen
- tasa-arvon edistäminen ja syrjäytymisen estäminen sekä
- maahanmuuttajien koulutuksen edistäminen

Yliopistojen koulutuksessa ja tutkimuksessa painopisteitä ovat lisäksi mm.

- tutkintorakenteen uudistaminen ja opetuksen kehittäminen
- opiskelijavalintojen kehittäminen
- alueellisen vaikuttavuuden parantaminen
- koulutuksen laadun ja laatujärjestelmien kehittäminen
- koulutuksen ja tieteen kansainvälistymisen edistäminen
- tutkijakoulutuksen vahvistaminen
- tutkimustoiminnan laadun ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen.

Yliopistolaitokselle asetetut yhteiset tavoitteet vuonna 2004

Laadulliset tavoitteet

Yliopistojen tavoitteena on toiminnallaan vaikuttaa siihen, että suomalaisen yhteiskunnan kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen hyvinvointi lisääntyy. Yliopistojen tavoitteena on tutkimuksen, tutkijankoulutuksen, opetuksen ja taiteellisen toiminnan korkea kansainvälinen taso ja laatu. Yliopistot jatkavat kokonaisvaltaisen laatutyön ja sen menetelmien kehittämistä. Yliopistot kehittävät työyhteisöään siten, että niiden kilpailukyky työnantajina paranee ja henkilöstön työkyky ja -tyytyväisyys lisääntyvät.

Yliopistot vahvistavat ammattimaisen tutkijauran edellytyksiä ja kiinnittävät erityistä huomiota tasa-arvon edistämiseen tiedeyhteisössä. Tutkijakouluja kehitetään tärkeimpänä väylänä tohtorintutkintoon, joka on tieteellisten jatko-opintojen ensisijainen tavoite. Tutkijakouluihin rekrytoidaan aktiivisesti ulkomaisia opiskelijoita ja tutkijoita. Tavoitteena on, että vuonna 2006 tutkijakoulujen opiskelijoista 10 % on ulkomaalaisia.

Opiskelijavalintajärjestelmän kehittämistarpeisiin laaditaan yliopistokohtaiset opiskelijavalintojen kehittämisstrategiat tavoitteena opintoihin sijoittamisen nopeuttaminen, valintayksiköiden määrän vähentäminen ja valintamenettelyjen keventäminen.

Opetuksen laatua ja opintojen suunnittelu-, ohjaus- ja seurantajärjestelmiä kehitetään niin, että opintojen läpäisy tehostuu ja tutkintojen suorittamisaikat lyhenevät erityisesti humanistisella, matemaattisluonnontieteellisellä ja teknillistieteellisellä koulutus-alalla. Yliopistot ottavat käyttöön kaikilla aloilla opiskelijoiden kanssa laadittavan henkilökohtaisen opintosuunnitelman vuoteen 2006 mennessä. Yliopistot valmistelevat ja toteuttavat kaksiportaisen tutkintorakenteen toimeenpanon ja opintojen mitoituksen uudistuksen, niin että uuteen rakenteeseen voidaan siirtyä joustavasti syyslukukaudesta 2005 lähtien.

Yliopistot ottavat koulutustarjonnan suuntaamisessa huomioon erityisesti kansallisen terveystarjonnan,

opettajankoulutuksen ja tietoteollisuusalojen muuttuneet tarpeet. Koulutustarjonnan suuntaamisessa hyödynnetään rakenteellisen kehittämisen mahdollisuuksia.

Yliopistot tiivistävät ja lisäävät kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoitumista siten, että suomalaiset yliopistot ovat kilpailukykyisiä ja aloitteellisia toimijoita ja arvostettuja yhteistyökumppaneita erityisesti Euroopan korkeakoulutus- ja tutkimusalueella. Yliopistot lisäävät yhteistyötä Venäjän kanssa ja vahvistavat suomalaista Venäjä-asiantuntemusta.

Yliopistot lisäävät englanninkielistä opetustarjontaansa vahvuusaloillaan ja kiinnittävät erityistä huomiota opetuksen ja opetusmenetelmien laatuun. Opintojen ohjauksessa otetaan ulkomaisten opiskelijoiden erityistarpeet huomioon. Suomen/ruotsin kielen ja suomalaisen kulttuurin opetusta tutkinto-opiskelijoille lisätään.

Yliopistot vahvistavat alueiden elinvoimaisuutta verkostoitumalla alueiden keskeisten toimijoiden kanssa. Alueelliset yliopistokeskukset ja muut yliopistojen aluetoiminnot kootaan riittävän laajoiksi kokonaisuuksiksi, niin että niillä on edellytykset saavuttaa toiminnassaan korkea laatu ja vaikuttavuus. Yliopistot kehittävät yhteyksiään elinkeinoelämään tehostamalla liiketoimintaosaamistaan, innovaatiopalvelujaan sekä tutkimustulosten kaupallista hyödyntämistä. Yliopistojen mahdollisuuksia tukea yrittäjyyttä vahvistetaan.

Yliopistojen aikuiskoulutustehtävää selkiytetään. Yliopistot tukevat aikuiskoulutuksellaan työllisyyttä ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Alueellisessa kehittämisessä tuetaan alueiden tarpeita aikuiskoulutuksen eri muodoin. Aikuisten mahdollisuuksia suorittaa yliopistotutkinto edistetään käyttämällä hyödyksi maisteriohjelmiä ja avoimen yliopiston tarjontaa.

Määrälliset tavoitteet

Yliopistojen uusien opiskelijoiden määrä pidetään vuoden 2003 tasolla siten, että vuosittain otetaan erillisvalinnat mukaan lukien 22 500 uutta opiskelijaa. Avoimen yliopisto-opetuksen väylän kautta tutkinto-opiskeluun siirtyvien tavoite on vuosittain 1 240 opiskelijaa.

Tavoitteena on, että vuosina 2004-2006 yliopistoissa suoritetaan keskimäärin 14 064 ylempää korkeakoulututkintoa ja 1 450 tohtorin tutkintoa. Perustutkintoa suorittavista opiskelee ulkomailla vuosittain yli kolmen kuukauden jakson 5 415 opiskelijaa. Avoimen yliopisto-opetuksen tavoite on vuosittain 20 000 laskennallista kokovuotista opiskelijapaikkaa.

Voimavarat

Yliopistot laajentavat rahoituspohjaa suoran budjettirahoituksen lisäksi hankkimallaan täydentävällä rahoituksella. Täydentävän rahoituksen tulee tukea yliopistojen perustehtäviä ja niihin liittyviä tavoitteita.

Yliopistojen laatu ja laadunvarmistus

Yliopistojen laadunvarmistusjärjestelmiä ja niiden kansainvälistä vertailtavuutta kehitettiin tavoitteena yliopistojen kilpailukyvyyn vahvistaminen. Yliopistojen toiminnan korkeaa laatua edistettiin mm. tuemalla koulutuksen, aikuiskoulutuksen sekä tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan huippu- ja laatu-yksiköitä, tehostamalla arviointia ja laatu-järjestelmätöitä sekä hyödyntämällä arviointien tulosten hyödyntämistä yliopistojen toiminnan kehittämisessä. Korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmiä ja niiden kansainvälistä vertailtavuutta pohtinut työryhmä sai työnsä päätökseen helmikuussa 2004.

Korkeakoulujen arviointineuvosto arvioi mm. yliopistojen sosiaalityön ja ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusta sekä toteutti tietoteollisuusalan koulutuksen seurannan arvioinnin. Korkeakoulujen arviointineuvosto aloitti myös korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmiä ja niiden arviointia koskevan kehittämis- ja pilotointityön.

Korkeakoulujen arviointineuvoston nimeämät koulutuksen laatu-yksiköt olivat:

Helsingin yliopisto:

- Slavistiikan ja baltologian laitos
- Suomen kielen laitos
- Yleisen valtio-opin laitos

Joensuun yliopisto:

- Metsätieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto:

- Chydenius-Instituutti, luokanopettajien aikuiskoulutus
- Fysiikan laitos

Kuopion yliopisto:

- Lääketieteen koulutusohjelma

Oulun yliopisto:

- Biologian laitos
- Hammaslääketieteen laitos
- Prosessi- ja ympäristötekniikan osasto

Tampereen yliopisto:

- Historiatieteen laitos

Turun yliopisto:

- Oikeustieteellinen tiedekunta
- Psykonet (mukana Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Tampereen yliopistot sekä Åbo Akademi)

Vaasan yliopisto:

- Johtamisen laitos

Lappeenrannan teknillinen yliopisto:

- Tuotantotalouden osasto

Teknillinen korkeakoulu:

- Tietojenkäsittelyn perusopetus

Svenska handelshögskolan:

- Huvudämnet företagsledning och organisation

Sibelius-Akatemia:

- Kansanmusiikin osasto

Taideteollinen korkeakoulu:

- Medialaboratorio

Teatterikorkeakoulu:

- Valo- ja äänisuunnittelun laitos

Taiteen keskustoimikunnan nimeämät taiteellisen toiminnan huippuyksiköt olivat:

Tampereen yliopisto:

- Näyttelijätyön laitos

Kuvataideakatemia:

- Tila-aikataiteen osasto

Taideteollinen korkeakoulu:

- Tila- ja kalustesuunnittelun osasto

Suomen Akatemian nimeämät tutkimuksen huippuyksiköt olivat:

Helsingin yliopisto:

- Antiikin ja keskiajan kreikankieliset asiakirjat, arkistot ja kirjastot
- Englannin kielen vaihtelu ja muutoksen tutkimusyksikkö
- Bioenergeettikan tutkimusryhmä
- Kasvimolekyylibiologian ja metsäpuiden biotekniikan tutkimusyksikkö
- Kehitysbiologian tutkimusohjelma
- Metapopulaatiobiologian tutkimusryhmä
- Mikrobivariantojen tutkimusyksikkö
- Molekulaarisen neurobiologian ohjelma
- Rakennevirologian tutkimusohjelma
- Syövän biologian tutkimusohjelma
- Talouden rakenteet ja kasvu (RAKA)
- Toiminnan teorian ja kehittävä työntutkimuksen tutkimuskeskus

Helsingin yliopisto ja Jyväskylän yliopisto:

- Geometrinen analyysi ja matemaattinen fysiikka
- Mielen historian tutkimusyksikkö

Helsingin yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto, Teknillinen korkeakoulu, Kuopion yliopisto ja Oulun yliopisto:

- Ohjatun kudosten uusiutumisen sekä lääke-, hammaslääke- ja eläinlääketieteellisten biomateriaalien tutkimusryhmä

Helsingin yliopisto ja Åbo Akademi:

- Varhaisen juutalaisen ja kristillisen ideologian muotoutumisen tutkimusyksikkö

Helsingin yliopisto ja Teknillinen korkeakoulu:

- Datasta tietoon -tutkimusyksikkö

Helsingin yliopisto, Kuopion yliopisto ja Ilmatieteen laitos:

- Ilmakehän koostumuksen ja ilmaston muutoksen fysiikka, kemia ja biologia

Helsingin yliopisto, Teknillinen korkeakoulu sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirit:

- Helsingin aivotutkimuskeskus (HBRC)

Helsingin yliopisto, Kansanterveyslaitos ja Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos (EELA):

- Ympäristöterveyden riskianalyysin huippuyksikkö

Helsingin yliopisto, Kansanterveyslaitos ja Folkhälsan:

- Tautigeenien tutkimusyksikkö

Joensuun yliopisto:

- Metsäekologian tutkimusryhmä

Jyväskylän yliopisto:

- Evoluutioekologia
- JYFL:n ydin ja materiaalfysiikan tutkimuslaitos
- Ihmisen kehitys ja sen riskitekijät

Kuopion yliopisto:

- Verisuonitautien ja tyyppi 2 diabeteksen tutkimusyksikkö

Oulun yliopisto:

- Kollageenitutkimusyksikkö

Oulun yliopisto ja Helsingin yliopisto:

- Populaatiogeneettisten analyysien yksikkö

Tampereen yliopisto ja Helsingin yliopisto:

- Mitokondrioiden biogeneesin ja mitokondriotautien tutkimusyksikkö (FinMIT)

Turun yliopisto:

- Soluliikenne, BioCity
- Miehen lisääntymisterveys

Åbo Akademi:

- Formaalit menetelmät ohjelmointitekniikassa
- Prosessikemian keskus

Tampereen teknillinen yliopisto:

- Hydraulikan ja automatiikan laitos
- Signaalinkäsittelyn tutkimusryhmä

Teknillinen korkeakoulu:

- Kylmälaboratorio: fysiikan ja aivotutkimuksen yksiköt
- Laskennallisen materiaalfysiikan tutkimusryhmä (COMP)
- Laskennallisen tieteen ja tekniikan tutkimuskeskus
- Neuroverkkojen tutkimusyksikkö
- Älykkäiden ja uusien radioiden tutkimusyksikkö

Teknillinen korkeakoulu, Helsingin yliopisto ja Turun yliopisto:

- Bio- ja nanopolymeerien tutkimusryhmä

VTT:

- VTT:n teollinen biotekniikka

Aikuiskoulutuksen laatuyltiopistot olivat:

Helsingin yliopisto

Jyväskylän yliopisto

Oulun yliopisto

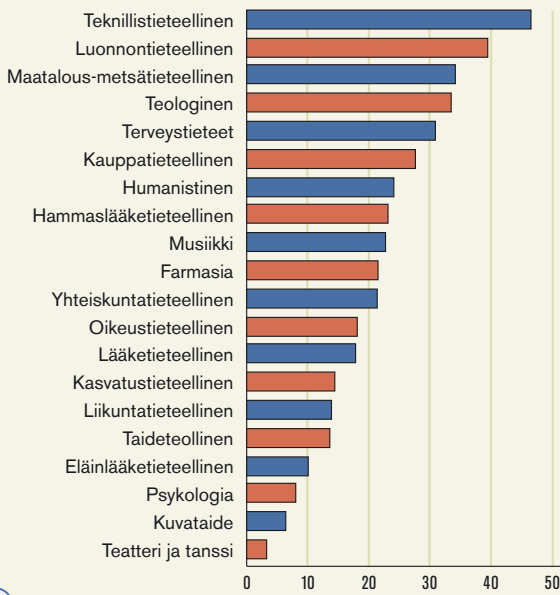
Vaasan yliopisto

Taideteollinen korkeakoulu

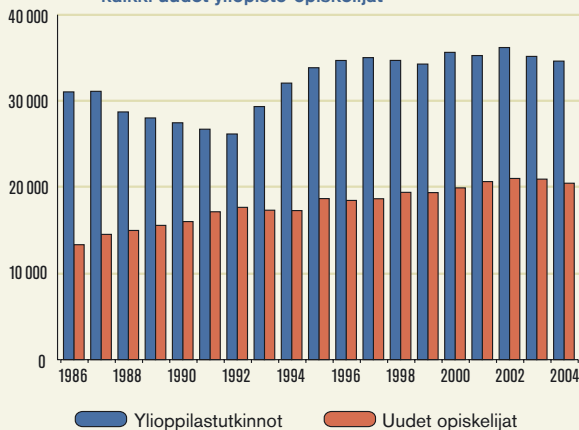
Opiskelijavalinnat ja peruskoulutus

Kaavio 1 Opiskelijavalinnat 2004.
Hyväksytyjen osuus hakeneista aloittain

Lähde: KOTA

Kaavio 2 Vuosina 1986-2004 suoritetut ylioppilastutkinnot ja kaikki uudet yliopisto-opiskelijat

Lähde: KOTA ja Ylioppilastutkintolautakunta

Opiskelijavalintoja kehitettiin

Yliopistojen opiskelijavalintoja kehitettiin tavoitteena opintoihin nopea sijoittuminen ja valintajärjestelmän keventäminen. Opetusministeriön asettama selvitysmies esitti yliopistojen yhteishakujärjestelmän perustamista. Yliopistot tukivat lausunnoissaan yhteishakujärjestelmän perustamista. Opetusministeriö asetti elokuussa yhteishakujärjestelmän rakentamiseksi projektiryhmän, joka saa työnsä päätökseen keväällä 2005. Tavoitteena on, että yhteishakujärjestelmä otetaan käyttöön yliopistoissa lukuvuoden 2007-2008 valinnoista alkaen.

Yliopistoissa oli käynnissä opiskelijavalintojen kehittämisstrategioiden toimeenpano tavoitteena opintoihin sijoittumisen tehostaminen, valintayksiköiden määrän vähentäminen ja valintamenettelyjen keventäminen. Keskeisimpiä toimenpiteitä olivat mm. valintakokeiden keventäminen, pisteytysjärjestelmien yhtenäistäminen, todistusvalintojen lisääminen, valintayksiköiden karsiminen ja yhteistyön lisääminen. Kauppätieteissä toteutettiin yhteisvalintahanke. Myös kasvatustieteellisellä alalla käynnistettiin yhteisvalintoihin liittyvän uudistuksen suunnittelu. Opetusministeriö tuki yliopistojen valintojen kehittämistoimia osoittamalla hankerahoitusta opiskelijavalintojen kehittämishankkeisiin. Erikseen tehtiin selvitys varusmiespalveluksen ja korkeakouluihin hakeutumiseen ja korkeakouluopintojen yhteensovittamiseen liittyvistä kysymyksistä.

Yliopistoihin jätettiin lähes 114 200 hakemusta. Valintakokeisiin osallistui 70 200 hakijaa, joista hyväksyttiin lähes 29 300. Hyväksytyistä 57,6 % oli naisia. Syksyllä 2004 opintonsa aloitti lähes 20 500 uutta opiskelijaa. Keskimäärin 32,2 % (2003) uusista opiskelijoista oli samana vuonna ylioppilastutkinnon suorittaneita. Koulutusalaakohtaisesti vaihtelut

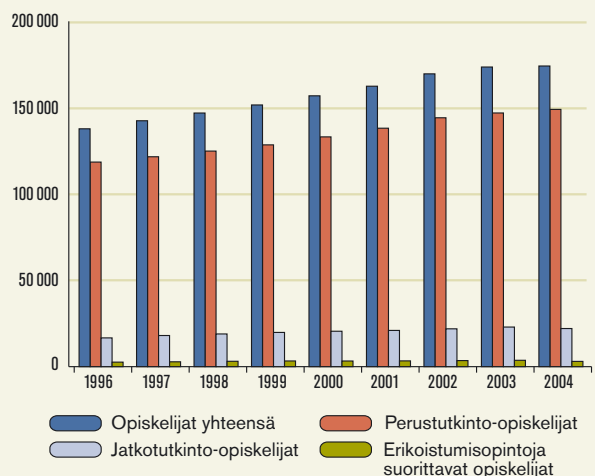
olivat suuria, parhaiten tavoite on saavutettu teknillistieteellisellä koulutusalailla. Yliopistoista opiskelupaikan vastaanottaneista 23 300 opiskelijasta 27 % oli 19-vuotiaita tai nuorempia.

Tutkintouudistus eteni

Yliopistojen tutkintojärjestelmäuudistuksen toimeenpanoa ja opetuksen ja oppimisen tehostamista edistäviä toimia kehitettiin tavoitteena opetuksen ja tutkintojen laadun varmistaminen, läpäisyn parantaminen, tutkintoaikojen lyhentäminen sekä kansainvälisen kilpailukykyyn vahvistaminen. Hallituksen esitys yliopistolain muuttamisesta vahvistettiin heinäkuussa 2004. Kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen siirrytään 1.8.2005 alkaen kaikilla muilla paitsi lääketieteellisellä ja hammaslääketieteellisellä alalla. Yliopistot valmistelivat alakohtaisissa koordinaatioryhmissä tutkintorakenteen toimeenpanoa.

Yliopisto-opintojen lyhentämisen toimenpideohjelman toimeenpanoa jatkettiin. Kertomusvuonna valmisteltiin hallituksen esitystä yliopistolain muuttamisesta opinto-oikeuden täsmentämiseksi. Opintojen edistäminen otettiin huomioon myös osana tutkintorakennemuutoksen toimeenpanoa mm. opintojen mitoitusta ja opiskeluperiodeja uudistamalla sekä henkilökohtaiset opetussuunnitelmat käyttöönottamalla. Yliopistoissa oli käynnissä opintoja edistäviä kehittämishankkeita mm. valmiiksi viidessä vuodessa hanke (w5w)-hanke. Tulospimuskaudella 2004-2006 yliopistojen opetuksen ja opintojen ohjauksen kehittämishankkeisiin kohdennetaan yhteensä n. 5 milj. euroa vuosittain. Yliopistoille osoitettiin myös tuloksellisuusrahoitusta opintojen kulun perusteella.

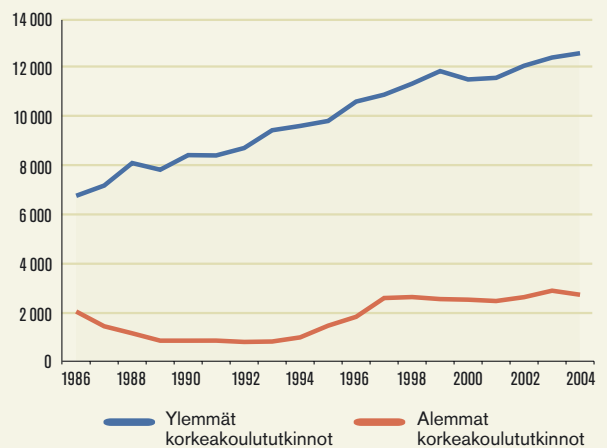
Kaavio 3 Yliopisto-opiskelijat 1996-2004*

* Sisältäen sekä läsnä- että poissaolevaksi ilmoittautuneet opiskelijat. Vuosina 1996-2003 opiskelijamäärä 31.12. tilanteen mukaisena. Vuodesta 2004 lähtien opiskelijamäärä 20.9. tilanteen mukaisena

Lähde: KOTA

Kaavio 4 Alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot 1986-2004

Lähde: KOTA

Virtuaaliopetusta vahvistettiin

Suomen virtuaaliyliopisto jatkoi verkko-opetuksen ja sen palvelujen kehittämistä koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian 2000-2004 tavoitteiden mukaisesti. Yliopistot ja niiden väliset verkostot tarjosivat opiskelijoille satoja verkkokursseja, joissa suoritettiin kymmeniätuhansia opintoviikkoja. Yliopistojen henkilökunnalle tarjottiin pedagogisista ja teknistä tukea sekä täydennyskoulutusta. Opetusministeriö tuki vuonna 2004 virtuaaliyliopiston toimeenpanoa ja tietoyhteiskuntavalmiuksien edistämistä yliopistoissa yhteensä 9 milj. eurolla.

Suomen virtuaaliyliopiston kehittämissyksikkö tuki yliopistoja ja niiden välisiä virtuaaliyliopistohankkeita kehittämällä työkaluja, tiedottamalla ja kouluttamalla. Kaikille yliopistoille tarjotut palvelut ovat saatavilla virtuaaliyliopiston portaalissa, joka valmistui vuoden lopussa. Suomen virtuaaliyliopiston strategian valmistelu vuosille 2005-2010 käynnistyi.

Osana koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian toimeenpanoa jatkettiin tietoteollisuusohjelmaa tietoteollisuuden ja digitaalisen viestinnän alojen työvoimatarpeen tyydyttämiseksi.

Valtakunnallinen joustavan opinto-oikeuden (JOO) sopimus astui voimaan vuonna 2004.

Tutkintojen määrä kasvoi

Yliopisto-opiskelijoiden määrä säilyi edellisen vuoden tasolla. Yliopistoissa oli yhteensä reilut 174 300 opiskelijaa, joista perustutkinto-opiskelijoita oli lähes 149 200 ja jatko-opiskelijoita reilut 22 100. Opiskelijoista 53,4 % oli naisia.

Tutkintoja suoritettiin kertomusvuonna yli 17 900. Tutkintomäärät kasvoivat edellisestä vuodesta alle 1 %:n. Ylempiä korkeakoulututkintoja suoritettiin lähes 12 600. Edelliseen vuoteen verrattuna maisterintutkintojen määrä lisääntyi lähes 1 %:lla. Maisterin tutkinnoille vuosille 2004-2006 asetettua tavoitetta ei vielä saavutettu tutkintomäärien myönteisestä kehityksestä huolimatta. Keskimääräinen tutkinnon suorittamisaika oli 6 vuotta (mediaani). Alempia korkeakoulututkintoja suoritettiin yli 2 700, mikä on 6 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

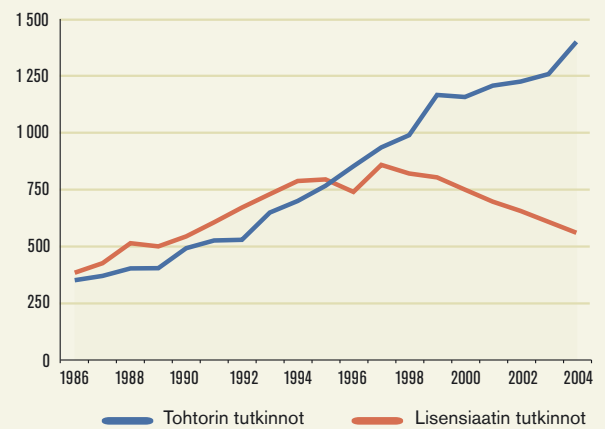
Tieteellinen jatkokoulutus

Tutkijakoulutusta kehitettiin

Tutkijakoulujärjestelmän alkaessa vuonna 1995 keskeisiksi tavoitteiksi asetettiin tutkijakoulutuksen laadun ja jatkokoulutuksen suunnitelmallisuuden lisääminen, väitöskirjatyöhön käytettävän ajan lyhentäminen ja väittelyiän alentaminen, tutkimusryhmien yhteistyön tehostaminen ja kansainvälisen koulutus- ja tutkimusyhteistyön lisääminen. Arviointien mukaan tutkijakoulujärjestelmä on lisännyt jatkokoulutuksen järjestelmällisyyttä ja tehokkuutta sekä lisännyt kansainvälisiä koulutustapahtumia ja tutkimusyhteistyötä. Myös väittelyikä on alentunut. Tutkijakouluista valmistuneista työelämään siirtyneistä tohtoreista noin 30 % on suorittanut tohtorintutkinnon alle 30-vuotiaana.

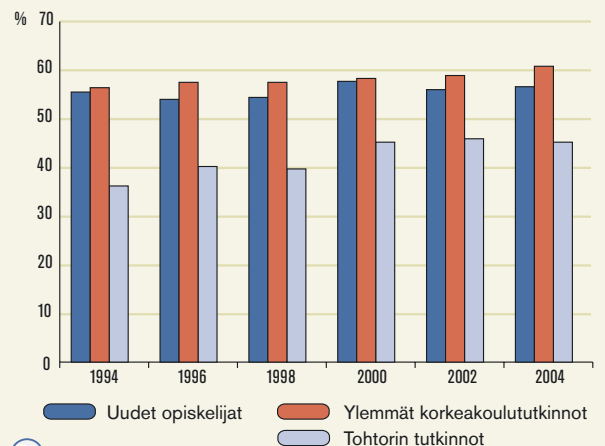
Vuonna 2004 yliopistoissa toimi 114 opetusministeriön rahoittamaa tutkijakoulua. Niissä työskenteli runsaat 4 000 päätoimista tutkijaopiskelijaa. Tutkijaopiskelijoista 1 426 sai rahoituksensa opetusministeriön kautta. Luonnontieteen ja tekniikan aloilla tutkijakouluja on 45 (43,3 % tutkijaopiskelijajapaikoista), bio- ja ympäristötieteissä 13 koulua (15,2 % tutkijaopiskelijajapaikoista), kulttuurin ja yhteiskuntatieteiden aloilla 40 koulua (24,3 % tutkijaopiskelijajapaikoista) ja terveystieteiden aloilla 16 koulua (17,2 % tutkijaopiskelijajapaikoista). Valtaosa tutkijakouluista on verkostotyyppisiä usean yliopiston yhteisiä hankkeita, joista koordinoitivastuussa on 15 yliopistoa. Kaikki yliopistot ovat mukana tutkijakouluverkostossa. Tutkijakoulujärjestelmän yksi keskeinen saavutus on yliopistojen välisen yhteistyön lisääntyminen.

Kaavio 5 Liseniaatin ja tohtorin tutkinnot 1986-2004

Lähde: KOTA

Kaavio 6 Naisia (%) uusista opiskelijoista, ylemmistä korkeakoulututkinnoista ja tohtorin tutkinnoista 1994-2004

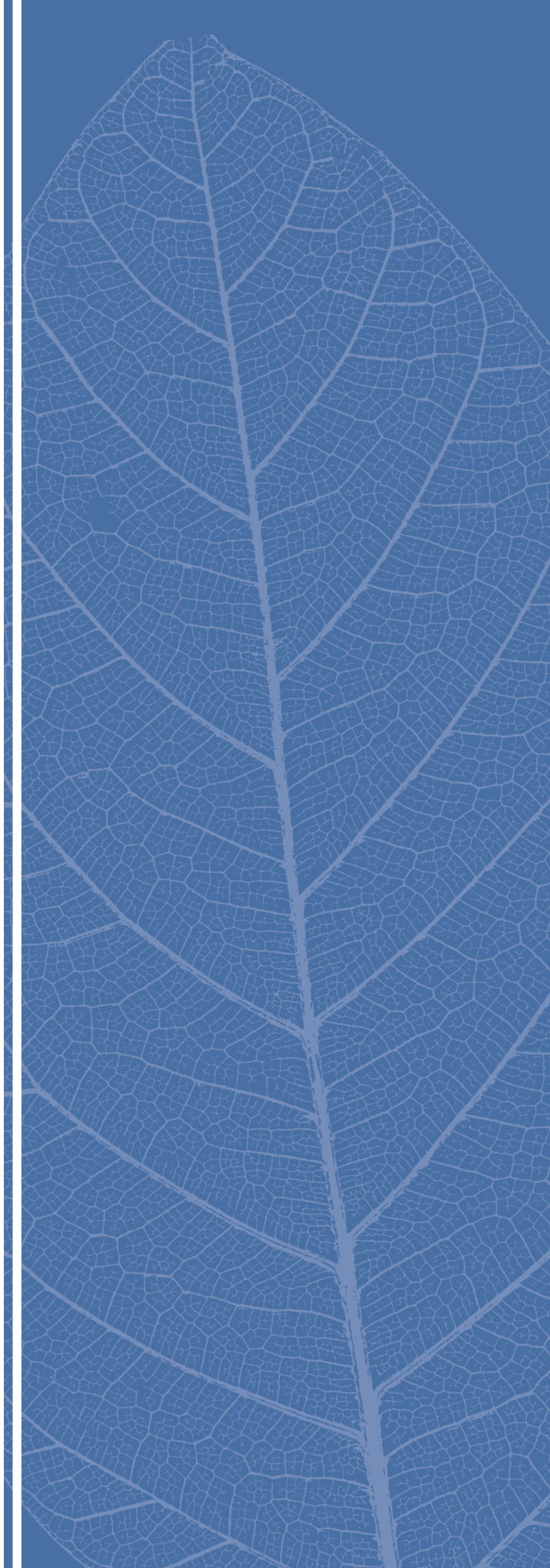
Lähde: KOTA

Seitsemäs valtakunnallinen tutkijakouluhaku käynnistettiin. Opetusministeriö asetti vuoden 2005 lopussa vapautuvat 420 tutkijakoulupaikkaa ja neljä tutkimuskoordinaattorin tointa haettaviksi. Tutkijakoulujen kansainvälistäminen, tutkijoiden liikkuvuuden lisääminen ja työelämäyhteydet ovat laadun ohella keskeisiä valintakriteereitä. Opetusministeriö tekee päätökset kesällä 2005 Suomen Akatemian tieteellisen arvioinnin perusteella.

Opetusministeriö asetti tutkijanuratyöryhmän lokakuussa 2004. Työryhmän tehtävänä on mm. laatia ehdotus strategiaksi siitä, miten ammattimaista tutkijanuraa tulee kehittää ja miten tutkijanurasta tulee entistä houkuttelevampi, miten edistetään naisten tutkijanuraa ja tasa-arvoa sekä miten kansainvälistäminen tulee ottaa entistä paremmin huomioon tutkijanuran eri vaiheissa. Työryhmän määräaika päättyy 31.12.2005.

Tohtorintutkintojen määrä kasvoi

Suoritettujen tohtorintutkintojen määrä kasvoi edelleen. Vuonna 2004 kasvu oli 11 % edellisvuotta suurempi. Kertomusvuonna tohtorin tutkintoja suoritettiin 1 399, kun vastaava määrä vuonna 2003 oli 1 257. Lisensiaatin tutkintoja vuonna 2004 suoritettiin 558, edeltävänä vuonna 606.

Tutkimus

Tutkimusrahoitus kehittyi myönteisesti

Tutkimusrahoituksen kehitys jatkui myönteisenä. Vuonna 2004 tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksen osuus bruttokansantuotteesta oli 3,4 %. Julkisen tutkimusrahoituksen osuus oli runsaat 30 % t&k -kokonaisrahoituksesta.

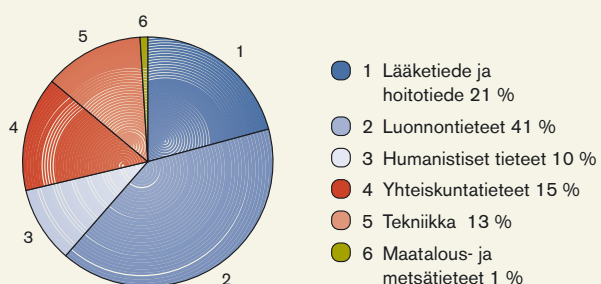
Suomen julkisen tutkimusrahoituksen suhteellinen osuus oli kansainvälisesti vertaillen huippuluokkaa, 1 % bruttokansantuotteesta EU-maiden keskiarvon ollessa 0,75 % (OECD). Tutkimushenkilöstön määrän osuus työllisestä työvoimasta oli OECD-maiden korkein, runsaat 2 % työllisestä työvoimasta.

Opetusministeriö kohdensi vuonna 2004 tutkimus- ja kehittämistoimintaan 648 milj. euroa, mikä on kaikkiaan 42 % valtion tutkimusrahoituksesta. Valtaosa opetusministeriön tutkimusrahoituksesta osoitettiin yliopistoille ja Suomen Akatemialle, joiden yhteenlaskettu osuus koko julkisesta tutkimusrahoituksesta oli 40 %. Tutkimusrahoituksen osuus opetusministeriön hallinnonalan kokonaisuudesta oli lähes 11 %.

Vuoden 2004 talousarviossa Akatemialle osoitettiin tutkimushankkeiden myöntämisvaltuutta kaikkiaan 172,6 milj. euroa, mikä oli 20 milj. euroa enemmän kuin edellisellä vuonna. Kertomusvuonna Suomen Akatemia rahoitti yliopistojen infrastruktuurihankkeita noin 20 milj. eurolla.

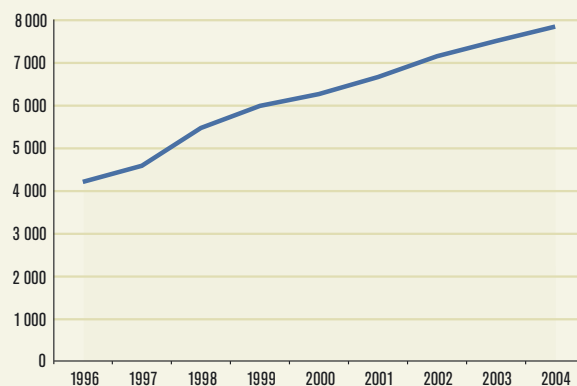
Vuonna 2004 tutkimuksen huippuyksikköohjelmassa rahoitettiin kaikkiaan 42 tutkimuksen huippuyksikköä. Huippuyksikköohjelman kokonaisrahoitus vuosina 2002-2007 on yhteensä 33 milj. euroa.

Kaavio 7 Suomen Akatemian rahoituspäätökset tieteenaloittain 2004

Lähde: Suomen Akatemia

Kaavio 8 Tutkimushenkilökunnan* määrän kehitys 1996-2004

* Sisältäen tutkijakoulujen tutkijaopiskelijat

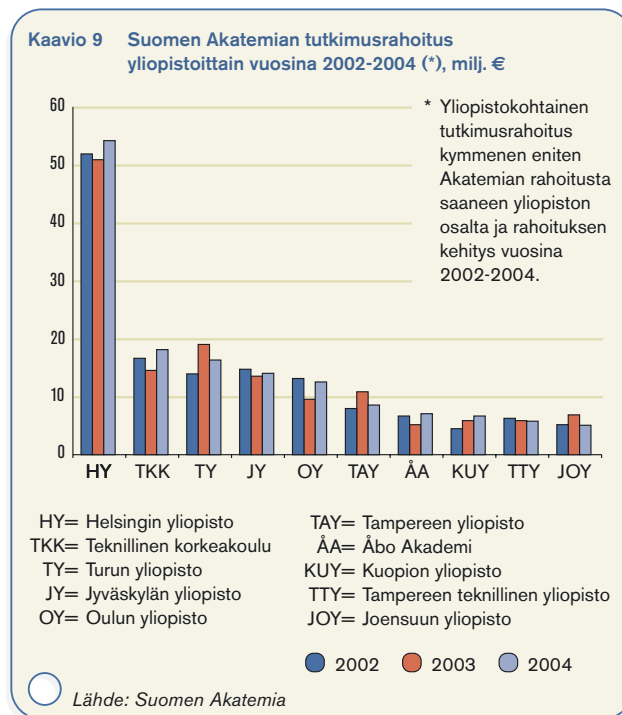
Lähde: KOTA

Biotekniikan rahoitusta jatkettiin. Vuonna 2002 valmistuneelle arvioinnille asetetun seurantatyöryhmän päätöksen mukaisesti biotekniikan tutkimuksen rahoitusohjelmaa on jatkettu vuosille 2004-2006. Rahoituksesta sovittiin yliopistojen tulossopimuksissa.

Opetusministeriö rahoitti keskitetysti yhteisiä tieteellisen laskennan palveluja ja Funet-tietoverkon palveluja kaikille korkeakouluille. Palvelujen käytännön toteutuksesta vastasi CSC-Tieteellinen laskenta Oy.

Opetusministeriö edisti tieteen ja teknologian tutkimusta kohdentamalla rahoitusta kahdelle yliopistojen yhteydessä toimivalle tieteen ja teknologian tutkimuksen konsortiolle.

Kansallinen elektroninen kirjasto FinELib hankki kansainvälisiä ja kotimaisia elektronisia aineistoja opetuksen ja oppimisen tueksi. FinELibin välittämisiin palveluihin kuuluu noin 19 500 elektronista

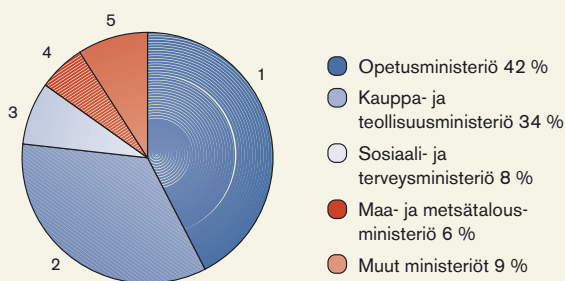
lehteä, 230 tietokantaa ja 25 000 e-kirjaa. Vuonna 2004 avattiin kansallinen Nelli-tiedonhakuportaali.

Tutkimusjärjestelmää arvioitiin

Valtion tiede- ja teknologianeuvosto käynnisti Suomen tutkimusjärjestelmän rakenteiden arvioinnin. Arvioinnin tavoitteena oli koko julkisen tutkimusjärjestelmän kehittäminen toiminnallisena kokonaisuutena, tutkimustoiminnan kansainvälistymisen vahvistaminen ja laadun jatkuva parantaminen. Tiede- ja teknologianeuvosto hyväksyi 4.2.2005 arvioinnin loppuraportin.

Suomen Akatemia toteutti seuraavat arvioinnit: liiketoimintaosaamisen tutkimus- ja tieteenala-arviointi, tietoliikenne-elektroniikka (Teletronics II), syrjäytyminen, eriarvoisuus ja etniset suhteet Suomessa (SYREENI) sekä biologisten funktioiden ja avaruustutkimuksen tutkimusohjelmien arviointi.

Kaavio 10 Valtion t&k-rahoitus hallinnonaloittain vuonna 2004 yhteensä 1 583 milj.euroa

Lähde: Tilastokeskus

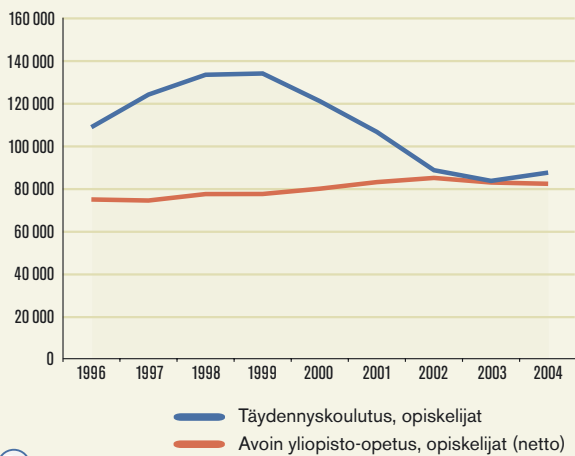
Tutkimuksen yleinen arvostus oli Suomessa korkea, vuoden 2004 tiedebarometrin mukaan 62 % suomalaisista on kiinnostunut tieteestä ja seuraa sitä eri lähteistä, ja tutkijanura on nuoria kiinnostava ammatti.

Kansainvälistä yhteistyötä vahvistettiin

Suomen kansainvälistä tiedepoliittista yhteistyötä vahvistettiin ja tiedepoliittisten tavoitteiden toteutumista edistettiin vaikuttamalla eurooppalaisen tutkimusalueen kehittymiseen ja EU:n seitsemännen t&k-puiteohjelman (2007–) valmisteluun. Suomi liittyi heinäkuussa kansainväliseen johtavaan tähtitieteen tutkimusorganisaatioon, ESO-järjestöön (European Southern Observatory).

Kaavio 11 Opiskelijamäärät aikuiskoulutuksessa 1996-2004

Lähde: KOTA

Avoin yliopisto-opetus ja täydennyskoulutus

Opetusministeriö asetti elokuussa työryhmän pohdimaan yliopistojen aikuiskoulutuksen järjestämistä yliopistoissa. Työryhmän määräaika päättyy 31.5.2005.

Yliopistojen rooli avoimen yliopisto-opetuksen järjestäjänä oli vahva ja opetusta annettiin lähes kaikilla koulutusaloilla. Avoimeen yliopisto-opetukseen osallistujia oli yli 82 300, mikä on lähes 1 %:n vähemmän kuin edellisellä vuonna. Avoimen yliopisto-opintojen perusteella hyväksyttiin tutkinto-opiskelijoiksi yli 678 opiskelijaa, mikä on lähes 55 % avoimen yliopiston väylälle asetetusta tavoitteesta. Ikäihmisten yliopistossa oli reilut 14 500 opiskelijaa, mikä on lähes 7 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Yliopistot lisäsivät aikuisten mahdollisuuksia suorittaa yliopistotutkinto lisäämällä maisteriohjelmia tarjottavaa koulutustarjontaan.

Täydennyskoulutuksessa kursseja järjestettiin yli 3 500, joista 20 opintoviikon laajuisia erikoistumisopintoja oli 280. Täydennyskoulutukseen osallistui lähes 5 % enemmän opiskelijoita kuin edellisellä vuonna, yhteensä lähes 87 600 opiskelijaa (edellisellä vuonna 83 700).

Ohjausjärjestelmä ja rakenteellinen kehittäminen

Lainsäädäntöä uudistettiin

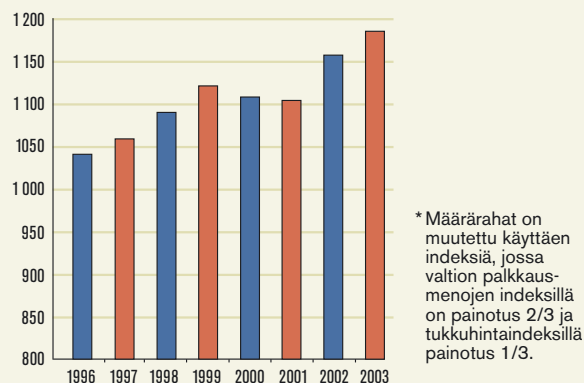
Lailla yliopistolain muuttamisesta (715/2004) tarkennettiin eräitä yliopistojen tehtäviä ja hallintoa koskevia säännöksiä sekä annettiin säännökset kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen siirtymistä varten.

Lailla korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta (793/2004) annettiin yliopistojen toimintamomentille valtion talousarviossa vuosina 2005-2007 osoitettavan määrärahan tarkistamista koskevat säännökset.

Tutkimuksen ja opetuksen perusedellytyksiä vahvistettiin

Korkeakoulujen kehittämislain mukaisesti vuonna 2004 yliopistolaitoksen toimintamäärärahat kasvoivat 20 milj. euroa palkankorotusten kustannusvaikutusten lisäksi. Perusrahoitus lisääntyi kaikilla yliopistoilla edelliseen vuoteen verrattuna. Elokuussa 2004 annettiin laki korkeakoululaitoksen kehittämistä annetun lain 3 §:n muuttamisesta. Vuoden 2005 varainhoitovuoden ja sitä seuraavien varainhoitovuosien määräraha mitoitetaan korottamalla kulloinkin kuluvalle varainhoitovuodelle osoitettua määrärahaa vähintään määrällä, joka vastaa valtion keskustason palkkauksia koskevista sopimusratkaisuista aiheutuvaa palkkausmenojen kasvua. Lisäksi vuosina 2005-2007 määrärahaa korotetaan vähintään 20 milj. eurolla kunakin vuonna.

Kaavio 12 Yliopistojen toimintamenojen (milj. €) kehitys tilinpäätöstietojen mukaan 1996-2003, määrärahojen reaalikehitys*

* Määrärahat on muutettu käyttäen indeksiä, jossa valtion palkkausmenojen indeksillä on painotus 2/3 ja tukkuhintaindeksillä painotus 1/3.

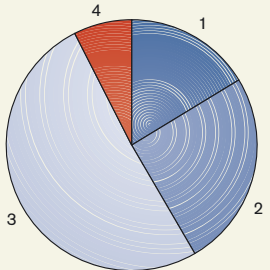
Opetusministeriö valmisteli yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa osakemerkintöihin liittyvien käytäntöjen muuttamisesta siten, että ne nykyistä menettelyä helpommin mahdollistavat osakeyhtiöiden perustamisen tai osakkeiden merkitsemisen jo perustetuista yhtiöistä ja niiden luovuttamisen sekä valtion osakasvallan käyttämisen yhtiöissä.

Yliopistojen tilakustannuksiin liittyen valtiovarainministeriö asetti yliopistojen toimitilakustannuksia seuraavan ohjausryhmän, jonka tehtävänä on mm. yliopistojen ja Senaatti-kiinteistöjen vuokrasopimusvalmistelujen ohjaus ja yhteensovittaminen sekä toimitilakustannusten kehittymisen seuranta. Yliopistojen toimitilastrategioita ja toimitilahallintoa on kehitetty siten, että se kannustaa tilojen tehokkaaseen käyttöön ja kiinteistökustannussäästöihin. Yliopistoja pyydettiin laatimaan toimitilastrategiat.

Opetusministeriö ja yliopistot neuvottelivat huhtikuussa vuoden 2005 voimavaroista ja täsmensivät tavoitteitaan vuosille 2004-2006 koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman ja talousarviosäännöissä tapahtuneet muutokset huomioon ottaen. Yliopistoille annettiin opetusministeriön kirjallinen palaute vuoden 2003 toiminnasta. Osana tulosohjausjärjestelmän kehittämistä opetusministeriö jatkoi ohjausta tukevan tietojärjestelmän (KOTA) kehittämistä.

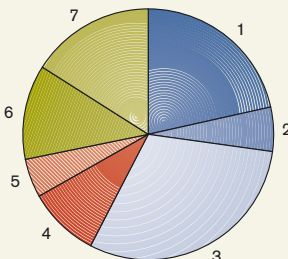
Kaavio 13 Opetuksen, tieteen ja kulttuurin määrärahat (%) valtion talousarviossa ja lisätalousarviossa sekä niiden jakautuminen toimialoittain 2004

A Osuus valtion menoista

- 1 Opetus, tiede ja kulttuuri 16,3 %
- 2 Sosiaaliturva ja terveydenhuolto 25,3 %
- 3 Muut 50,9 %
- 4 Valtionvelka 7,5 %

B Toiminnan mukainen jakautuminen

- 1 Yliopisto-opetus ja -tutkimus 21,5 %
- 2 Ammattikorkeakoulu-opetus 5,7 %
- 3 Yleissivistävä opetus 30,4 %
- 4 Ammatillinen koulutus 9,2 %
- 5 Aikuiskoulutus 5,0 %
- 6 Opintotuki 12,2 %
- 7 Muut 16,0 %

Valtion budjetissa osoitettiin yliopistoille toimintamenoina 1,19 miljardia euroa. Yliopistojen perusrahoituksen taso säilytettiin ja lisärahoitusta kohdennettiin valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin kuten tietoyhteiskuntahankkeisiin, oppimisprosessien ja opiskelu ympäristöjen kehittämiseen sekä tutkimusedellytysten parantamiseen. Yliopistojen toimintamenoit lisäntyivät vuonna 2004 yhteensä 73,6 milj. euroa. Toimintamenoista osoitettiin tuloksellisuuden arviointiin perustuvaa rahoitusta 29 milj. euroa, josta 21,7 milj. euroa jaettiin tutkimuksen, koulutuksen, aikuiskoulutuksen ja taiteellisen toiminnan laatu- ja huippuyksiköiden perusteella. Tuloksellisuuskriteereinä olivat myös opintojen kulku, kansainvälistyminen ja tutkinnon suorittaneiden työllistyminen, joiden perusteella jaettiin 3,4 milj. euroa. Myös valtakunnallisella hankerahoituksella tuettiin valtakunnallisia painoaloja (yhteensä 55,9 milj. euroa) kuten koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategiahankkeita (20,2 milj. euroa), virtuaaliyliopistohankkeita (9,1 milj. euroa), opettajankoulutusta (8,1 milj. euroa), oppimisprosessien edistämiseen liittyviä kehittämishankkeita (3,7 milj. euroa) sekä liiketoimintaosaamiseen liittyviä hankkeita (1,6 milj. euroa). Kansalliseen terveysprojektiin osoitettiin rahoitusta 5,3 milj. euroa.

Yliopistot kehittivät työyhteisöään mm. valmistautumalla uuden palkkausjärjestelmän käyttöönottoon vuoden 2005 aikana.

Täydentävä rahoitus pysyi ennallaan

Yliopistojen täydentävän rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta laski edellisestä vuodesta 0,9 %. Sen osuus kokonaisrahoituksesta oli 35,8 %. Maksullisen ja yhteisrahoitteisen toiminnan vaikuttavuutta on parannettu strategisella suunnittelulla ja tavoitteita tarkentamalla. Lisäksi ulkoiseen toimintaan liittyvien

menettelytapojen laatua on parannettu ja kustannuslaskentaa kehitetty.

Toimintaedellytyksiä parannettiin uusien tilojen myötä

Yliopistojen toimitilojen rakentaminen jatkui edelleen. Kertomusvuonna käyttöön otetuista uudisrakennuksista merkittävimmät olivat Helsingin yliopiston Kumpulian Exactum ja Viikin Eläinlääke- ja elintarviketieteiden talo, Lappeenrannan teknillisen yliopiston 7. rakennusvaihe, Jyväskylän yliopiston NanoScience -rakennus ja Kuopion yliopiston Medistudia. Peruskorjatuista toimitiloista valmistuivat mm. Turun yliopiston Didacticum ja Tampereen yliopiston päärakennuksen E-osa.

Keväällä 2004 opetusministeriö käynnisti yliopistojen toimitilastrategioiden laatimista edeltävän selvitystyön. Työryhmä valmisteli strategia-ohjeaineiston yliopistokohtaisten toimitilastrategioiden laatimisen pohjaksi. Toimitilastrategioiden avulla integroidaan toimitilojen hallinto yliopiston johtamiseen ja taloushallintoon.

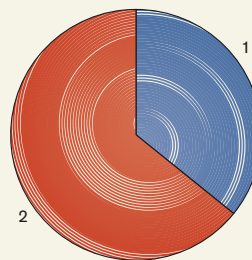
Koulutustarjontaa monipuolistettiin

Yliopistojen koulutustarjonta säilyi lähes nykyisellä tasolla. Yliopistokoulutusta kohdennettiin uudelleen lähinnä opettajakoulutuksen ja lääkärinkoulutuksen osalta. Yliopistot jatkoivat sisäistä rakenteellista kehittämistään.

Opettajakunnan korkean ikärakenteen ja vailla muodollista pätevyyttä olevien opettajien suurehkon määrän vuoksi vuonna 2001 käynnistetty opettajakoulutuksen laajennusohjelma jatkui. Ohjelmalla lisätään opettajakoulutuksen koulutuspaikkoja vuosina 2004–2006 noin 2 500:llä nykyisestä. Ohjelmaa

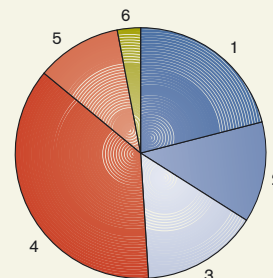
Kaavio 14

A Yliopistojen kokonaisrahoitus 2004

- 1 Ulkopuolinen rahoitus, yhteensä 690 Milj. € 35,8 %
- 2 Budjettirahoitus ja rakentamisinvestoinnit, yhteensä 1235 Milj. € 64,2 %

B Yliopistojen ulkopuolisen rahoituksen jakautuminen rahoituslähteittäin 2004

- 1 Suomen Akatemia 21 %
- 2 Tekes 13 %
- 3 Kotimainen yritysrahoitus 15 %
- 4 Muu kotimainen rahoitus 37 %
- 5 EU 11 %
- 6 Muu ulkomainen rahoitus 3 %

toteutetaan kymmenessä yliopistossa. Suurimmat lisäykset kohdistuvat matemaattis-luonnontieteellisten aineiden ja kielten opettajakoulutukseen, erityisopettajakoulutukseen ja luokanopettajakoulutukseen. Myös taideaineiden ja liikunnan opettajakoulutusta, opinto-ohjaajakoulutusta sekä opettajan pedagogisten opintojen suoritusmahdollisuuksia on lisätty. Laajennusohjelma kohdistuu sekä suomen- että ruotsinkieliseen opettajakoulutukseen.

Lääkärinkoulutuksen aloituspaikkojen määrää on nostettu vuodesta 2002 alkaen 550:stä 600:aan. Lääkärien muuntokoulutusta jatkettiin Turun yliopistossa. Lisäksi päätettiin hammaslääkärien aloituspaikamäärien lisäämisestä. Muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien koulutusmäärien lisäystarve arvioitiin.

Liiketoimintaosaamista osana innovaatiojärjestelmän toimivuutta sekä palvelujen ja yritystoiminnan kehittämistä vahvistettiin ohjelman mukaisesti.

Elokuva-alan koulutusta ja taideyliopistojen yhteistyötä selvittämään asetettiin työryhmä.

Kansainvälinen ja eurooppalainen yhteistyö

Kansainvälistä kilpailukykyä vahvistettiin

EU:n kilpailukykyyn parantamiseen tähtäävässä Lissabonin strategiassa yliopistojen roolia vahvistetaan tavoitteena yliopistojen potentiaalın ja laadun lisääminen sekä koulutuksen, tieteen ja elinkeinoelämän vuorovaikutuksen tiivistäminen. Eurooppalaisten yliopistojen asemaa globaalissa kilpailussa parannetaan ja niiden vetovoimaa lisätään. Konkreettisena toimenpiteenä EU:n komissio esitti vuonna 2004 ehdotuksensa eurooppalaisen yhteistyön tehostamiseksi korkeakoulujen laadunvarmistuksessa.

Korkea-asteen koulutuksen liikkuvuutta ja yhteistyötä lisätään myös uudella elinikäisen oppimisen ohjelmalla, jonka on tarkoitus korvata kaikki nykyiset EU:n koulutusohjelmat (Erasmus Mundusta lukuunottamatta) vuoden 2007 alusta.

Kansainvälistä ja eurooppalaista verkostoitumista tiivistettiin mm. lisäämällä englanninkielistä opetus-tarjontaa, edistämällä opiskelijavaihdon mahdollisuuksia, rekrytoimalla ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita sekä vahvistamalla Venäjä-osaamista ja yhteistyötä. Osana tutkintorakennemuudistusta lisättiin tutkintoon johtavien vieraskielisten ohjelmien määrää. Yliopistojen kansainvälistä toimintaa tuettiin paran-

tamalla liikkuvuuden edellytyksiä ja yliopistojen mahdollisuuksia hyödyntää EU:n koulutusohjelmia täysimääräisesti.

Yliopistojen opiskelijavaihtoa ja ulkomaisia tutkinto-opiskelijoita koskevia määrällisiä tavoitteita nostettiin kaudelle 2004-2006 merkittävästi. Opetusministeriö suuntasi hankerahoitusta vieraskielisiin maisteriohjelmien suunnittelun käynnistämiseen sekä kohdensi yliopistoille rahoitusta kansainvälistymisen perusteella. Tutkintorakennemuudistuksen valmistelussa otettiin huomioon, että suomalaisten yliopistotutkintojen vertailtavuus eurooppalaisten tutkintojen kanssa paranee. Korkeakouluille laadittiin suositus kansainvälisten yhteistutkintojen kehittämiseksi. Venäjä-yhteistyötä ja asiantuntemusta vahvistettiin Venäjä-toimintaohjelman 2003-2007 mukaisesti. Sen osana käynnistettiin venäläisten yliopistojen kanssa Cross Boarder University –hanke.

Yliopistot osallistuivat aktiivisesti EU:n kuudennen tutkimuksen puiteohjelman (2002-2006) haku-kerroksiin. Vuoden 2004 lopussa suomalaisia oli mukana yli 500 kuudennen puiteohjelman projektissa. Yliopistojen osuus suomalaisista osallistujista oli 31 %, tutkimuslaitosten 29 % ja yritysten 30 %. Keväällä 2004 julkaistiin VTT:n teknologian tutki-

muksen selvitys suomalaisten osallistumisesta EU:n tutkimuksen 5. puiteohjelmaan. Selvityksen mukaan suomalaisten osallistujien tyytyväisyys puiteohjelmaan on lisääntynyt. Vuonna 2004 käynnistyivät keskustelut EU:n tutkimuksen 7. puiteohjelmasta.

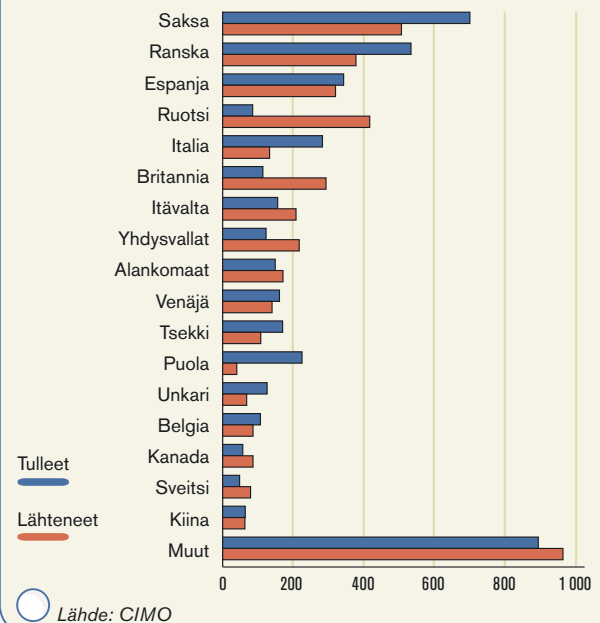
Suomi osallistui OECD:n opettajahankkeeseen, jonka tulokset julkistettiin marraskuussa.

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä lisääntyi

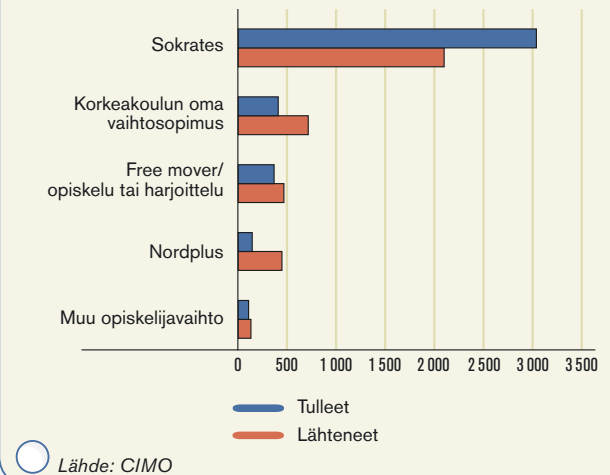
Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kasvoi 5,8 % edellisestä vuodesta. Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä oli lähes 1 500. Ulkomaisia tutkintoja suoritettiin (2003) 509, edellisenä vuonna 566.

Opiskelijavaihto lisääntyi. Kansainvälinen opiskelijavaihto lisääntyi pääasiassa monenvälisen vaihto-ohjelmien kautta, mutta opiskelijavaihdolle asetettuja tavoitteita ei saavutettu. Kertomusvuonna 4 279 suomalaista yliopisto-opiskelijaa osallistui opiskelijavaihtoon ulkomailla, kun määrä edellisenä vuonna oli 3 863. Suomeen saapuvien määrä kasvoi edellisestä vuodesta 5,4 %, kertomusvuonna yhteensä 4 341 yliopisto-opiskelijaa saapui opiskelemaan Suomeen (edellisenä vuonna heitä oli 3 987).

Kaavio 15 Yliopistojen opiskelijavaihto 2004

Kaavio 16 Suurimmat opiskelijavaihto-ohjelmat 2004

Yhteiskunnallinen palvelutehtävä ja alueellinen kehittäminen

Korkeakoulujen alueellista kehittämistä vahvistettiin kehittämällä tutkimus- ja koulutustoiminnan laatua ja vahvistamalla yhteistyötä ja verkostoitumista muiden alueen toimijoiden kanssa. Yliopistojen yhteiskunnallinen toiminta otettiin huomioon yliopistojen perusrahoituksessa. Korkeakoulujen yhteiset aluestrategiat vahvistivat yliopistojen yhteistyötä ja verkostoitumista. Opetusministeriö pyysi korkeakouluja päivittämään aluestrategiansa syksyyn 2005 mennessä. Lisäksi vuosina 2004-2006 toteutetaan yliopistojen alueellisen kehittämisen valtakunnallinen ohjelma, jolla vahvistetaan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Opetusministeriö osallistui uuden aluekehityslain toimeenpanon valmisteluun sekä toteutti Korkeakoulujen arviointineuvoston toimesta useita yliopistojen aluevaikutuksia koskevia arviointeja.

Opetusministeriö jatkoi kuuden yliopistokeskuksen kehittämistä, joilla pyritään vahvistamaan yliopistojen vaikutuksia alueilla. Yliopistokeskuksille kohdennettiin 3 milj. euron määräraha oppimis- ja tutkimusympäristöjen kehittämiseen.

Yliopistojen rakennerahastovaroin toteuttamat tutkintoon johtavat koulutusohjelmat arvioitiin yliopistojen profiloitumisen ja aluevaikutusten näkökulmasta. Selvityksen pohjalta opetusministeriö valmistelee esitystä siitä, mitä ohjelmia tulisi jatkaa vuoden 2006 jälkeen.

Lääninhallitusten kautta rahoitetut, eri ohjelmiin liittyvät rakennerahastohankkeet ovat kohdistuneet mm. laajoihin koulutusohjelmiin, tietoyhteiskunnan

ja opetusteknologian kehittämiseen ja yhteistyöhön elinkeinoelämän kanssa tutkimustuloksia hyödyntämällä, työelämän muutoksia ennakoimalla ja yritysten henkilöstöä kouluttamalla. Ohjelmien avulla yliopistojen alueellinen vaikuttavuus on parantunut ja hankkeet ovat edistäneet oppilaitosten ja elinkeinoelämän verkottumista ja muita opetusministeriön strategisia toiminnallisia painopisteitä.

Työllistyminen

Yliopistotutkinnon suorittaneiden työllisyystilanne huononi hieman. Tilastokeskuksen tietojen mukaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden 20-64 -vuotiaiden työttömyysaste oli 4,3 %, kun se edellisenä vuonna oli 3,7 %. Tutkijakoulutuksen tai vastaavan koulutuksen suorittaneiden 20-64 -vuotiaiden työttömyysaste oli 2,8 % (edellisenä vuonna 2,4 %). Ylemmän korkeakoulututkinnon ja tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen pysyi lähes edellisen vuoden tasolla. Ylemmän korkeakoulututkinnon ja tohtorin tutkinnon kolmen edeltävän vuoden aikana suorittaneista noin 92 % työllistyi tai sijoittui jatko-opintoihin.

Yliopistot kehittivät valmistuneiden sijoittumista edistävää toimintaa mm. tehostamalla neuvonta- ja ohjauspalveluita sekä opiskelijoiden harjoittelua.

Tilastot

- Yliopistot 2004
- Opiskelijavalinnat 2004
- Yliopistojen täydennyskoulutus ja avoin yliopisto-opetus 1996-2004
- Koulutusalat 2004
- Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoitus organisaation mukaan 1997-2004
- Suomen Akatemian rahoituspäätökset yliopistoittain 2004
- Yliopistojen henkilökunnan työskentely ulkomailla ja yliopistojen ulkomaiset opettaja- ja tutkijavierailut 1996-2004
- Opetushenkilökunta 1996-2004
- Naisten osuus (%) opetushenkilökunnasta 1996-2004
- Muu henkilökunta 1996-2004
- Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden pääasiallinen toiminta valmistumisen jälkeen
- Ylemmän korkeakoulututkinnon ja tutkijakoulutuksen suorittaneiden työttömyysaste 1991-2003

Yliopistot 2004*

Yhteensä	Uudet opiskelijat		Perus-tutkinto-opiskelijat		Jatko-tutkinto-opiskelijat		Opiskelijat yhteensä		Ylemmät korkeakoulu-tutkinnot		Tohtorin tutkinnot	
		%		%		%		%		%		%
Helsingin yliopisto	4 357	21,3	31 444	21,1	5 488	24,8	37 852	21,7	2 330	18,5	395	28,2
Joensuun yliopisto	1 187	5,8	6 838	4,6	763	3,5	7 601	4,4	617	4,9	57	4,1
Jyväskylän yliopisto	1 855	9,1	12 411	8,3	1 616	7,3	14 304	8,2	1 367	10,9	113	8,1
Kuopion yliopisto	824	4,0	5 049	3,4	647	2,9	5 930	3,4	427	3,4	76	5,4
Lapin yliopisto	638	3,1	3 990	2,7	378	1,7	4 368	2,5	367	2,9	19	1,4
Oulun yliopisto	2 083	10,2	13 646	9,1	1 783	8,1	15 818	9,1	1 247	9,9	130	9,3
Tampereen yliopisto	1 475	7,2	12 601	8,4	1 779	8,0	15 056	8,6	1 045	8,3	105	7,5
Turun yliopisto	1 713	8,4	13 030	8,7	2 038	9,2	15 624	9,0	1 084	8,6	144	10,3
Vaasan yliopisto	603	2,9	4 727	3,2	422	1,9	5 149	3,0	316	2,5	10	0,7
Åbo Akademi	795	3,9	5 975	4,0	844	3,8	6 819	3,9	489	3,9	66	4,7
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	833	4,1	4 952	3,3	556	2,5	5 508	3,2	470	3,7	29	2,1
Tampereen teknillinen yliopisto	1 152	5,6	10 358	6,9	1 838	8,3	12 196	7,0	701	5,6	61	4,4
Teknillinen korkeakoulu	1 407	6,9	12 430	8,3	2 762	12,5	15 192	8,7	961	7,6	130	9,3
Helsingin kauppakorkeakoulu	473	2,3	3 844	2,6	393	1,8	4 237	2,4	351	2,8	18	1,3
Svenska handenhögskolan	359	1,8	2 246	1,5	179	0,8	2 425	1,4	226	1,8	18	1,3
Turun kauppakorkeakoulu	326	1,6	2 028	1,4	252	1,1	2 280	1,3	211	1,7	15	1,1
Kuvataideakatemia	28	0,1	213	0,1	14	0,1	227	0,1	19	0,2	0	0
Sibelius-Akatemia	171	0,8	1 381	0,9	133	0,6	1 514	0,9	125	1,0	5	0,4
Taideteollinen korkeakoulu	141	0,7	1 619	1,1	185	0,8	1 804	1,0	192	1,5	8	0,6
Teatterikorkeakoulu	41	0,2	385	0,3	35	0,2	420	0,2	43	0,3	0	0
Yhteensä	20 461	100	149 167	100	22 105	100	174 324	100	12 588	100	1 399	100

* Opiskelijamäärätiedot sisältävät sekä läsnä- että poissaolevaksi ilmoittautuneet opiskelijat

Opiskelijavalinnat 2004

	Hakeneet	Valintakokeisiin osallistuneet	Hyväksytyt	Uudet opiskelijat
Teologinen	1 133	911	379	351
Humanistinen	16 711	11 757	4 035	2 901
Taideteollinen	3 597	3 316	489	251
Musiikki	947	805	215	171
Teatteri ja tanssi	2 238	2 109	72	54
Kasvatustieteellinen	18 467	6 385	2 674	2 011
Liikuntatieteellinen	1 004	340	140	87
Yhteiskuntatieteellinen	13 906	8 936	2 975	2 204
Psykologia	2 659	1 715	215	190
Terveystieteet	1 449	839	449	352
Oikeustieteellinen	2 970	2 336	539	494
Kauppatieteellinen	11 762	7 228	3 252	2 291
Luonnontieteellinen	17 278	10 301	6 832	3 571
Maatalous-metsätieteellinen	1 891	1 338	647	432
Teknillistieteellinen	10 850	6 337	5 059	3 888
Lääketieteellinen	3 505	3 001	624	592
Hammaslääketieteellinen	488	413	113	112
Eläinlääketieteellinen	535	409	54	54
Farmasia	2 093	1 653	450	427
Kuvataide	671	71	43	28
Yhteensä	114 154	70 200	29 256	20 461

Lähde: KOTA

Opetus- henkilökunta %		Tutkimus- henkilökunta %		Tutkija- koulujen tutkija- opiskelijat %		Muu henkilökunta %		Tilinpäätös 1 000 € (budjetti- rahoitus) %		
1 629	20,5	1 404	22,3	395	25,1	3 642	25,8	303 130	24,5	Helsingin yliopisto
415	5,2	181	2,9	56	3,6	587	4,2	54 945	4,4	Joensuun yliopisto
721	9,1	401	6,4	157	10	989	7,0	90 453	7,3	Jyväskylän yliopisto
348	4,4	322	5,1	88	5,6	773	5,5	51 313	4,2	Kuopion yliopisto
195	2,5	63	1,0	12	0,8	325	2,3	30 528	2,5	Lapin yliopisto
812	10,2	520	8,3	142	9,0	1 440	10,2	122 590	9,9	Oulun yliopisto
605	7,6	364	5,8	95	6,0	995	7,1	83 056	6,7	Tampereen yliopisto
805	10,1	508	8,1	175	11,1	1 216	8,6	103 590	8,4	Turun yliopisto
170	2,1	37	0,6	8	0,5	207	1,5	20 719	1,7	Vaasan yliopisto
364	4,6	222	3,5	87	5,5	516	3,7	48 138	3,9	Åbo Akademi
217	2,7	285	4,5	16	1,0	286	2,0	32 489	2,6	Lappeenrannan teknillinen yliopisto
337	4,2	650	10,3	123	7,8	750	5,3	66 016	5,3	Tampereen teknillinen yliopisto
474	6,0	1 100	17,5	175	11,1	1 413	10,0	114 636	9,3	Teknillinen korkeakoulu
154	1,9	85	1,4	17	1,1	219	1,6	23 629	1,9	Helsingin kauppakorkeakoulu
97	1,2	13	0,2	11	0,7	100	0,7	11 423	0,9	Svenska handenhögskolan
115	1,4	66	1,0	7	0,4	131	0,9	14 638	1,2	Turun kauppakorkeakoulu
31	0,4	28	0,4	0	0	28	0,2	4 716	0,4	Kuvataideakatemia
242	3,0	8	0,1	3	0,2	143	1,0	22 177	1,8	Sibelius-Akatemia
148	1,9	32	0,5	3	0,2	244	1,7	26 434	2,1	Taideteollinen korkeakoulu
60	0,8	1	0	1	0,1	89	0,6	10 274	0,8	Teatterikorkeakoulu
7 939	100	6 290	100	1 571	100	14 093	100	1 234 894	100	Yhteensä

Lähde: KOTA

Yliopistojen täydennyskoulutus ja avoin yliopisto-opetus 1996-2004

	1996	1998	2000	2002	2 004
Täydennyskoulutus, kursseja	4 267	5 209	5 198	4 079	3 515
- lyhyet (- 5 pv)	1 977	2 597	2 690	1 870	1 554
- erikoistumisopinnot*		1519	566	328	280
- muut kurssit	2290	1 093	1 942	1 881	1 681
opiskelijoita	108 951	133 622	121 221	88 709	87 579
kurssipäiviä (1 pv = 6 opetustuntia)	59 318	66 791	55 484	42 151	37 370
Avoin yliopisto-opetus, opiskelijoita	74 934	77 477	80 002	85 075	82 318

*Vuodesta 1998 lähtien

Lähde: KOTA

Koulutusalat 2004

Koulutusalat	Uudet* opiskelijat		Opiskelijat* yhteensä		Alemmat korkeakoulu-tutkinnot		Ylemmät korkeakoulu-tutkinnot		Lisensiaatin tutkinnot	
		%		%		%		%		%
Teologinen	351	1,7	2 833	1,6	23	0,8	185	1,5	7	1,3
Humanistinen	2 901	14,2	27 089	15,5	760	28,0	1 793	14,2	79	14,2
Taideteollinen	251	1,2	2 717	1,6	95	3,5	263	2,1	0	0
Musiikki	171	0,8	1 514	0,9	17	0,6	125	1,0	1	0,2
Teatteri ja tanssi	54	0,3	454	0,3	7	0,3	55	0,4	0	0
Kasvatustieteellinen	2 011	9,8	14 413	8,3	502	18,5	1 552	12,3	43	7,7
Liikuntatieteellinen	87	0,4	797	0,5	3	0,1	109	0,9	4	0,7
Yhteiskuntatieteellinen	2 204	10,8	18 266	10,5	261	9,6	1 218	9,7	65	11,6
Psykologia	190	0,9	1 934	1,1	7	0,3	210	1,7	24	4,3
Terveystieteet	352	1,7	2 881	1,7	14	0,5	295	2,3	11	2,0
Oikeustieteellinen	494	2,4	4 624	2,7	25	0,9	443	3,5	27	4,8
Kauppätieteellinen	2 291	11,2	18 065	10,4	274	10,1	1 665	13,2	50	9,0
Luonnontieteellinen	3 571	17,5	26 539	15,2	396	14,6	1 419	11,3	114	20,4
Maatalous-metsätieteellinen	432	2,1	3 582	2,1	6	0,2	273	2,2	3	0,5
Teknillistieteellinen	3 888	19,0	37 969	21,8	0	0	2 353	18,7	126	22,6
Lääketieteellinen	592	2,9	7 547	4,3	0	0	420	3,3	1	0,2
Hammaslääketieteellinen	112	0,5	606	0,3	0	0	52	0,4	0	0
Eläinlääketieteellinen	54	0,3	503	0,3	0	0	50	0,4	0	0
Farmasia	427	2,1	1 764	1,0	316	11,6	89	0,7	3	0,5
Kuvataide	28	0,1	227	0,1	11	0,4	19	0,2	0	0
Yhteensä	20 461	100	174 324	100	2 717	100	12 588	100	558	100

* Opiskelijamäärätiedot sisältävät sekä läsnä- että poissaolevaksi ilmoittautuneet opiskelijat

** erikoislääkäri, erikoishammaslääkäri, erikoiseläinlääkäri

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoitus organisaation mukaan 1997-2004, käyvin hinnoin, Milj. €

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	%
Yliopistot	305,5	313,5	323,3	346,4	349,8	377,7	393,3	407,9	27 %
Yliopistolliset sairaalat	60,5	60,5	60,5	59,4	56,7	56,7	48,7	48,7	3 %
Suomen Akatemia	138,6	142,9	155,5	153,8	187,1	184,9	188,6	214,6	14 %
Tekes	327,0	374,9	410,8	394,5	400,1	398,5	407,2	432,4	28 %
Valtion tutkimuslaitokset	196,2	204,3	208,0	215,8	219,8	234,4	239,5	253,6	16 %
Muu julkinen rahoitus	156,1	153,5	117,0	129,7	137,7	140,0	168,3	181,1	12 %
Yhteensä	1 183,9	1 249,6	1 275,1	1 299,6	1 351,2	1 392,2	1 445,7	1 538,3	100 %

Lähde: Tilastokeskus

Tohtorin tutkinnot %		Muut** tutkinnot %		
22	1,6	0	0	Teologinen
119	8,5	0	0	Humanistinen
9	0,6	0	0	Taideteollinen
5	0,4	0	0	Musiikki
0	0	0	0	Teatteri ja tanssi
79	5,6	0	0	Kasvatustieteellinen
3	0,2	0	0	Liikuntatieteellinen
101	7,2	0	0	Yhteiskuntatieteellinen
22	1,6	0	0	Psykologia
45	3,2	0	0	Terveystieteet
23	1,6	0	0	Oikeustieteellinen
82	5,9	0	0	Kauppatieteellinen
306	21,9	0	0	Luonnontieteellinen
38	2,7	0	0	Maatalous-metsätieteellinen
256	18,3	0	0	Teknillistieteellinen
245	17,5	623	96,0	Lääketieteellinen
15	1,1	22	3,4	Hammaslääketieteellinen
11	0,8	4	0,6	Eläinlääketieteellinen
18	1,3	0	0	Farmasia
0	0	0	0	Kuvataide
1 399	100	649	100	Yhteensä

Lähde: KOTA

Suomen Akatemian rahoituspäätökset yliopistoittain 2004*, Milj. €

Yliopisto	Milj. €	%
Helsingin yliopisto	54,4	34,8
Joensuun yliopisto	5,1	3,3
Jyväskylän yliopisto	14,1	9,0
Kuopion yliopisto	6,7	4,3
Lapin yliopisto	1,0	0,6
Oulun yliopisto	12,6	8,1
Tampereen yliopisto	8,6	5,5
Turun yliopisto	16,4	10,5
Vaasan yliopisto	0,3	0,2
Åbo Akademi	7,1	4,5
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	1,6	1,0
Tampereen teknillinen yliopisto	5,8	3,7
Teknillinen korkeakoulu	18,2	11,6
Helsingin kauppakorkeakoulu	2,0	1,3
Svenska handelshögskolan	0,04	0
Turun kauppakorkeakoulu	0,7	0,4
Sibelius-Akatemia	0,7	0,4
Taideteollinen korkeakoulu	0,8	0,5
Teatterikorkeakoulu	0,2	0,1
Yhteensä	156,3	100,0

*Luvuissa ovat mukana myös tutkimusvirkojen aiheuttamat kustannukset laskennallisina arvoina.

Lähde: Suomen Akatemia

Yliopistojen henkilökunnan työskentely ulkomailla ja yliopistojen ulkomaiset opettaja- ja tutkijavierailut 1996-2004 (vähintään 1kk:n työskentely)

	Tutkijoita tai opettajia ulkomailla, henk. lkm	Keski- määräinen työskentely- aika, kk/hlö	Ulkomaisia tutkijoita tai opettajia, henk. lkm	Keski- määräinen työskentely- aika, kk/hlö
1996	992	4,7	1 065	4,4
1997	939	4,1	1 201	4,2
1998	912	4,1	1 108	4,6
1999	825	4,3	1 177	4,6
2000	741	4,6	1 153	4,9
2001	735	4,2	1 030	5,2
2002	664	4,1	1 076	5,0
2003	578	4,3	1 088	4,9
2004	635	4,0	1 060	5,2

Lähde: KOTA

Opetushenkilökunta 1996-2004*

	Yhteensä	Professorit	Yliassistentit	Assistentit	Lehtorit	Päätoimiset tuntiopettajat	Laskennallinen tuntiopetus
1996	7 737	2 070	657	1 750	1 953	348	958
1997	7 706	2 126	686	1 721	1 947	330	896
1998	7 290	2 011	649	1 530	1 891	312	897
1999	7 270	2 048	672	1 489	1 870	298	893
2000	7 387	2 106	689	1 473	1 913	277	929
2001	7 562	2 175	677	1 405	2 027	257	1 021
2002	7 849	2 195	695	1 375	2 210	238	1 136
2003	7 933	2 217	673	1 319	2 362	219	1 143
2004	7 954	2 259	644	1 233	2 489	217	1 112

*Vuodesta 1998 lähtien henkilötyövuosien määrä, aikaisempina vuosina virkojen ja toimien lukumäärä Lähde: KOTA

Naisten osuus (%) opetushenkilökunnasta 1996-2004

	Professorit	Yliassistentit	Assistentit	Lehtorit	Päätoimiset tuntiopettajat
1996	16,4	28,6	38,3	48,8	57,2
1997	17,7	30,0	39,2	54,9	66,7
1998	18,4	30,0	42,7	51,0	59,6
1999	17,9	33,3	45,3	53,9	59,7
2000	20,1	36,9	52,3	58,4	81,2
2001	20,4	33,7	47,5	54,1	66,9
2002	21,2	36,8	48,9	54,1	65,5
2003	21,7	36,6	49,7	56,8	78,5
2004	22,0	39,3	55,3	58,5	72,8

Lähde: KOTA

Muu henkilökunta 1996-2004*

	Yhteensä	Budjetti-varoin	Suomen Akatemia	Muut rahoituslähteet
1996	17 284	8 730	1 393	7 161
1997	17 514	9 040	1 296	7 178
1998	19 043	9 852	1 709	7 482
1999	19 800	10 167	1 896	7 737
2000	19 502	10 031	2 064	7 407
2001	20 377	10 550	2 228	7 599
2002	21 043	10 892	2 344	7 807
2003	21 484	11 284	2 330	7 870
2004	21 954	11 624	2 348	7 982

Vuosina 1996-1997 budjettivaroin tehdyissä henkilötyövuosissa ovat mukana myös tutkijakoulujen vakanssit. Vuodesta 1998 lähtien tutkijakoulujen henkilötyövuodet on jaoteltu rahoituslähteittäin.

Lähde: KOTA

**Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden
pääasiallinen toiminta valmistumisen jälkeen**

Tutkinnon suorittamisvuosi	Ylemmän koulututk. suorittaneet	PÄÄASIALLINEN TOIMINTA VUODEN KULUTTUA (%)					Työttömänä kahden vuoden kuluttua (%)
		Palkansaajat	Yrittäjät	Opiskelijat	Muut	Työttömät	
1993	9 427	72,2	2,1	9,4	6,4	9,9	13,8
1994	9 616	61,1	1,6	19,2	3,6	14,6	5,3
1995	9 784	77,6	1,5	7,5	7,2	6,2	4,5
1996	10 227	81,8	1,3	7,7	3,8	5,3	3,5
1997	10 661	83,2	1,7	6,0	4,9	4,2	3,5
1998	11 306	83,3	1,1	5,1	5,1	3,7	3,0
1999	11 834	84,5	1,2	4,2	4,5	3,5	2,8
2000	11 489	84,7	1,2	3,9	3,5	3,3	2,8
2001	11 556	83,5	1,1	5,2	3,2	3,7	3,4
2002	12 038	82,3	1,2	4,9	3,1	4,8	...

Lähde: KOTA

**Ylemmän korkeakoulututkinnon ja tutkijakoulutuksen
suorittaneiden työttömyysaste 1991-2003*, 20-64 -vuotiaat**

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003*)
Ylemmät korkea-													
koulututkinnot	2	3,7	5,1	4,9	4,3	5,4	4,5	4,0	3,9	3,6	3,6	3,7	4,3
Miehet	2,1	3,6	4,8	4,4	4,0	4,9	4,0	3,6	3,5	3,2	3,3	3,5	4,0
Naiset	2	3,8	5,5	5,4	4,7	6,0	5,0	4,5	4,3	3,9	3,9	3,8	4,4
Tutkijakoulutus													
tai vastaava	0,8	1,4	1,8	1,9	2,0	2,7	3,0	2,5	2,5	2,2	2,2	2,4	2,8
Miehet	0,8	1,4	1,7	1,9	2,0	2,6	2,8	2,3	2,2	2	1,9	2,2	2,7
Naiset	(1.0)	1,5	2,2	2,1	2,1	2,9	3,4	3,0	3,1	2,8	2,7	2,9	3,1

*) ennakkotieto
() = työnhakijoita alle 30

Lähde: Tilastokeskus

Yhteystietoja

Helsingin yliopisto

PL 33, 00014 Helsingin yliopisto
puh. (09) 1911 (vaihde), fax (09) 1912 3008
www-osoite: www.helsinki.fi

Joensuun yliopisto

PL 111, 80101 Joensuu
puh. (013) 251 111 (vaihde), fax (013) 251 2050
www-osoite: www.joensuu.fi

Jyväskylän yliopisto

PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto
puh. (014) 2601 211 (vaihde), fax (014) 260 1021
www-osoite: www.jyu.fi

Kuopion yliopisto

PL 1627, 70211 Kuopio
puh. (017) 162 211 (vaihde), fax (017) 162 131
www-osoite: www.uku.fi

Lapin yliopisto

PL 122, 96101 Rovaniemi
puh. (016) 341 341 (vaihde), fax (016) 341 2207
www-osoite: www.ulapland.fi

Oulun yliopisto

PL 8000, 90014 Oulun yliopisto
puh. (08) 553 1011 (vaihde), fax (08) 554 4551
www-osoite: www oulu.fi

Tampereen yliopisto

33014 Tampereen yliopisto
puh. (03) 215 6111 (vaihde), fax (03) 213 4473
www-osoite: www.uta.fi

Turun yliopisto

20014 Turun yliopisto
puh. (02) 333 51 (vaihde), fax (02) 333 6363
www-osoite: www.utu.fi

Vaasan yliopisto

PL 700, 65101 Vaasa
puh. (06) 324 8111 (vaihde), fax (06) 324 8208
www-osoite: www.uvasa.fi

Åbo Akademi

Domkyrkotorget 3, 20500 Åbo
tel. (02) 215 31 (växel), fax (02) 251 7553
www-adress: www.abo.fi

Lappeenrannan teknillinen yliopisto

PL 20, 53851 Lappeenranta
puh. (05) 621 11 (vaihde), fax (05) 621 2350
www-osoite: www.lut.fi

Tampereen teknillinen yliopisto

PL 527, 33101 Tampere
puh. (03) 3115 11 (vaihde), fax (03) 3115 2170
www-osoite: www.tut.fi

Teknillinen korkeakoulu

PL 1000, 02015 TKK
puh. (09) 4511 (vaihde), fax (09) 451 2063
www-osoite: www.hut.fi

Helsingin kauppakorkeakoulu

PL 1210, 00101 Helsinki
puh. (09) 431 31 (vaihde), fax (09) 4313 8707
www-osoite: www.hkkk.fi

Svenska handelshögskolan

PB 479, 00101 Helsingfors
tel. (09) 431 331 (växel), fax (09) 4313 3404
www-adress: www.hanken.fi

Turun kauppakorkeakoulu

Rehtorinpellonkatu 3, 20500 Turku
puh. (02) 481 481 (vaihde), fax (02) 481 4299
www-osoite: www.tukkk.fi

Kuvataideakatemia

Kaikukatu 4, 00530 Helsinki
puh. (09) 680 3320 (vaihde), fax (09) 6803 3260
www-osoite: www.kuva.fi

Sibelius-Akatemia

PL 86, 00251 Helsinki
puh. 020 75390 (vaihde), fax (09) 020 7539 600
www-osoite: www.siba.fi

Taideteollinen korkeakoulu

Hämeentie 135 C, 00560 Helsinki
puh. (09) 756 31 (vaihde), fax (09) 7563 0223
www-osoite: www.uiah.fi

Teatterikorkeakoulu

PL 163, 00531 Helsinki
puh. (09) 431 361 (vaihde), fax (09) 4313 6200
www-osoite: www.teak.fi

Opetusministeriö

Sörnäistenkatu 1, Helsinki, PL 29, 00023 Valtioneuvosto
puh. (09) 160 04 tai 578 14 (vaihde), fax (09) 135 9335
www-osoite: www.minedu.fi

Korkeakoulujen arviointineuvosto

PL 133, 00171 Helsinki
puh. (09) 160 76913, fax (09) 160 76911
www-osoite: www.kka.fi

Taiteen keskustoimikunta

PL 293, 00171 Helsinki,
puh. (09) 1607 7921 (vaihde), fax (09) 1607 7069
www-osoite: www.taiteenkeskustoimikunta.fi

Suomen Akatemia

PL 99, 00501 Helsinki,
puh. (09) 774 881, fax (09) 7748 8299
www-osoite: www.aka.fi

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO,

PL 343, 00531 Helsinki
puh. (09) 7747 7033, fax (09) 7747 7064
www-osoite: www.cimo.fi

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN: 952-442-896-2

ISBN: 952-442-897-0 (PDF)

ISSN: 1458-8110